

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Infoühiskond ja sotsiaalne heaolu
Sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika õppekava

Mirjam Vaher

AHISTAV JÄLITAMINE EESTIS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Simone Eelmaa, MA

Tartu 2022

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen antud bakalaureusetöö koostanud iseseisvalt. Kõik töös kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Mirjam Vaher 24.05.2022

ABSTRACT

Harassing pursuit in Estonia

Stalking often co-occurs with intimate partner violence and it can be an indicator of other forms of violence (Stalking & Intimate Partner Violence, s.a). Many perpetrators use stalking to intimidate and control their victims (ibid.). Worldwide, about 1 in 3 women aged 15-49 years, who have been in a relationship report that they have experienced some form of physical and/or sexual violence by their partner (World Health Organization, 2021). In reality, the number of victims could be larger, as about 40% of the victims do not tell anyone about the incident. Stalking can occur in real life and through technological means.

The aim of this bachelor's thesis is to establish the nature of harassing pursuit as a crime. For that, this study sought answers to how stalking crimes are committed and what is the social context of these crimes. The social context in this study includes the factors related to the duration of the stalking and the relationship between the perpetrator and the victim.

In Estonia, mainly two types of data have been analysed: quantitative data, which provides a statistical overview of the crime, and research, focusing on the legal regulations of harassing pursuit. In order to determine the nature of harassing pursuit, it is important to add a sociological perspective to the previous data. This enabled me to conduct an in-depth analysis of the specific actions which could be classified as harassing pursuit. The analysis was based on all public cases found in Riigi Teataja from 2018-2021, which contained a reference to 157³ of the Penal Code – harassing pursuit. The sample consisted of 94 cases. Court orders, sealed cases and judgments that included an appeal procedure were excluded from the sample, unless the previous decision was amended. This is a mixed-methods study, I combined quantitative and qualitative techniques, case study method and cross-case analysis.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter provides an overview of the theoretical and empirical grounds of the study: definitions, the types of stalking, previous studies on intimate partner stalking, the impact on the victim and the risk factors which influence the start of the stalking and its duration. In the second chapter I give an overview of the methodological part of the thesis, the sample, the data collection, analysis and the ethical considerations. The third chapter focuses on the empirical results of the thesis, including the

stalker typologies and how dangerous different types of stalkers are. The fourth chapter includes a discussion of the results and conclusions.

The results showed that harassing pursuit is a long-standing crime, primarily classified as intimate partner violence. The perpetrator was mostly male, and the victim was his former girlfriend/partner/wife. From the analysed cases, four typologies became apparent: the stalkers intensely seeking contact, the ones making false emergency calls, the stalkers who are violent and stalkers that aim to embarrass the victim. Found typologies help to get an idea of different types of stalkers, what type of actions they may be taking, how long can their actions last and how dangerous they can be. The duration of the harassing pursuit is influenced by the existence of a previous relationship between the stalker and the victim and whether they have children together.

Keywords: harassing pursuit, stalking, intimate partner violence, stalker typology

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	10
1.1 Töös kasutatavad mõisted.....	10
1.2 Jälitamise liigid.....	11
1.2.1 Füüsiline jälitamine	11
1.2.2 Küberjälitamine	14
1.2.3 Lähisuhtepartneri jälitamine	15
1.3 Jälitamise põhjused.....	18
2. METOODIKA.....	20
2.1 Valim	20
2.2 Andmete analüüs	22
2.3 Eetilised kaalutlused	24
3. EMPIIRILISED TULEMUSED.....	26
3.1 Ahistav jälitamine.....	26
3.2 Jälitajate tüpoloogia	29
3.2.1 Intensiivselt kontakti otsija.....	29
3.2.2 Valeväljakutsete tegija	30
3.2.3 Vägivaldne jälitaja.....	31
3.2.4 Soovib häbistada	33
3.3 Ohtlikkuse astmed	34
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	36
4.1 Mis on ahistav jälitamine?.....	36
4.1.1 Küberjälitamine	37
4.2 Sotsiaalne kontekst	38
4.2.1 Toimepanija ja ohvri suhted	38

4.2.2	Jälitamise kestus	40
4.3	Tüpoloogiad.....	41
	Soovitused	44
	KOKKUVÕTE	45
	KASUTATUD KIRJANDUS	46
	Lisa 1. Andmete tabel.....	54

SISSEJUHATUS

Juba rohkem kui kaks kümnendit on jälitamine olnud aktuaalne uurimisteema, eriti Ameerika Ühendriikides, Austraalias ja Kanadas, mis olid ka esimesed riigid, kus tehti olulisi samme jälitamise kriminaliseerimiseks (Løkkegaard jt, 2019). Jälitamine kui nähtus on kellegi korduv ahistav või ähvardav käitumine, näiteks kellegi järgimine, tema kodu või töökoha juurde ilmumine, järjepidevate telefonikõnede tegemine, sõnumite või esemete jätmine või kellegi vara vandaliseerimine (Tjaden, Thoennes, 1998). Ahistamine on kellegi poolt toime pandud mis tahes soovimatu sõnaline, mittesõnaline või füüsiline käitumine, mille eesmärk on isiku väärikuse alandamine ja ähvardava, vaenuliku, või solvava õhkkonna loomine (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/54/EÜ). Peamiselt on ahistamise puhul ohvriteks tüdrukud ja naised, keda meeste poolt vastu tahtmist käperdatakse, katsutakse või kellele tehakse soovimatuid lähenemiskatseid (Kriminaalpoliitika, i.a). Jälitajate ohvriteks on samuti peamiselt naised, kellega otsitakse vastu tahtmist kontakti oma endiste lähisuhtepartnerite poolt, saates solvavaid või häiriva sisuga sõnumeid või e-kirju või ilmudes ohvri elu- või töökohta (ibid.).

Umbes kolmandik maailma naistest vanuses 15-49, kes on olnud suhtes, on kogenud lähisuhte- või seksuaalvägivalda oma partneri poolt (World Health Organization, 2021). Sinna hulka ei ole aga arvestatud naisi, keda on seksuaalselt ahistatud. Lisaks samas uuringus leitud, et umbes 40% ohvritest ei räägi teistele nendega juhtunust, seega on ohvrite arv tegelikkuses veel suurem, kui olemasolevad uuringud suudavad peegeldada. Jälitamine esinebki tihtipeale koos lähisuhtevägivallaga ning võib olla ka muude vägivallavormide indikaatoriks (Stalking & Intimate Partner Violence, i.a.). Paljud vägivallatsejad kasutavad jälitamist ohvrite hirmutamiseks ja kontrollimiseks (ibid.).

Euroopas sai jälitamise uurimine hoogu 2000. aastate alguses (Løkkegaard jt, 2019). Esimene uurimus viidi läbi Ühendkuningriikides ning selle tulemusena saadi teada, et 12% osalenutest on kogenud jälitamist (Budd, Mattinson, 2000). Sellest hoolimata ei tundnud suur osa Euroopa riike mitmeid aastaid, et jälitamine oleks sotsiaalne probleem ning et selle jaoks oleks vaja seadusandlust muuta - arvati, et lähenemiskeeld koos seadustega, mis katavad rünnakut ja vägivalda, tagavad kaitse ka jälitamise eest (van der Aa, 2017). 2014. aastal läbi viidud Euroopa Liidu naistevastase vägivalla uuringu tulemustest selgus, et pärast 15.

eluaastat on 18% Euroopa naistest kogenud jälitamist (Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014). Eesti naistest on 13% jälitamisega kokku puutunud (Tuulik, 2017) ning 88% ahistava jälitamise ohvritest ongi just naised (Kriminaalpoliitika, i.a). Seega on ilmne, et tegu pole mitte üksikute juhtumitega, vaid ahistav jälitamine mõjutab olulist osa üldpopulatsioonist.

Ahistava jälitamise kriminaliseerimiseni Eestis jõuti alles 14.06.2017, seoses Istanbuli Konventsiooniga ehk Euroopa Nõukogu konventsiooniga, mis käsitleb naistevastase- ja koduvägivalla ennetamist ja selle vastu võitlemist (Euroopa Nõukogu, i.a). Ahistav jälitamine on karistusseadustikus paigutatud põhivabaduste rikkumise jakku, mitte aga isikuvastaste süütegude alla nagu teiste sarnaste kuritegude puhul (näiteks ähvardamine ja kehaline väärkohtlemine). Seda seetõttu, et antud kuritegu käsitatakse eelkõige naistevastase vägivalla kui nähtuse kontekstis laiemalt, mitte pelgalt indiviidi vastu suunatud kuriteona. Enne seadusmuudatuse jõustumist oli ohvri ainukeseks valikuks pöörduda tsiviilkohtusse ja taotleda lähenemiskeeld, kuid antud lahendus polnud piisavalt efektiivne viis jälitamisele reageerimiseks ja selle tõkestamiseks, ega ka ohvritele sobiva kaitse tagamiseks (Kahu, 2017). Nüüd võib jälitaja saada toimepandud kuriteo eest rahalise karistuse või maksimaalselt ühe aastase vangistuse ja kohtuotsusele järgneva lähenemiskeelu, mille rikkumine on kriminaalkorras karistatav (Kahu, 2017; Lee, 2019). Aastatel 2017-2020 on registreeritud 714 ahistava jälitamisega seotud kuritegu, (Kriminaalpoliitika, i.a) millistest 130 on jõudnud ka kohtusse. See näitab, et kriminaliseerimine on olnud põhjendatud ja vajalik. Samas tasub arvestada, et politsei huviorbiiti jõuab vaid osa juhtumitest ning nendest kohtumenetlusse veel väiksem osa.

Eestis on ahistava jälitamise osas varasemalt toodud kvantitatiivseid ülevaateid, näiteks Kuritegevus Eestis sarja raames, mis annavad statistilise ülevaate kuritegevuse kohta Eestis. Kokkuvõtvalt on Eestis vaid üksikud uuringud ahistava jälitamise probleemistikule keskendunud (Kahu, 2017; Lee, 2019). Tegemist on üsna uue kuriteo koosseisuga ning kuna varasemad uuringud on analüüsinud vaid kuriteoga seonduvat õiguslikku probleemistikku, üritab autor käesolevas töös tuua probleemile lisaks sotsioloogilist-sotsiaalpoliitilist vaadet. See tähendab, et kui varasemad tööd on võtnud fookusesse ahistava jälitamisega seotud seadusandluse ja õigusnormidega seotud küsimused, siis antud uurimistöös uurib autor ahistava jälitamise kui nähtuse dünaamikat, sh millised on need teod, mida jälitajad toime panevad, milline on jälitamise kestus ja milline on toimepanija ning ohvri vaheline suhe. On oluline eelnevate andmete juurde tuua ka sotsioloogilist vaadet, et näha, millise nähtusega on

ahistava jälitamise puhul tegu ning millised on need toimepandud teod, millest ahistava jälitamise kontekstis räägitakse.

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada, milline on ahistava jälitamise kui kuriteo olemus Eestis. Selleks püstitab autor järgmised uurimisküsimused:

1. Millisel viisil pannakse toime ahistava jälitamise kuritegusid?
2. Milline on antud kuritegude sotsiaalne kontekst?

Sotsiaalne kontekst antud uurimistöös hõlmab endas eelkõige jälitamise kestuse ning toimepanija ja ohvri omavaheliste suhetega seotud asjaolusid.

Töö on jagatud neljaks peatükiks. Esimeses peatükis, milleks on „Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad”, annab autor ülevaate uurimistöös kasutatavatest mõistetest, jälitamise liikidest, varasematest uuringutest, mõjust ohvrile, jälitamise ja vägivalla seosest ning riskiteguritest, mis mõjutavad jälitava käitumise algust ja selle kestust. Teises peatükis annab autor ülevaate töö metoodilisest osast, valimist, andmete kogumisest ja analüüsist ning eetilistest kaalutlustest. Kolmas peatükk keskendub uurimistöö empiirilistele tulemustele, sealhulgas tekkinud jälitajate tüpoloogiale ning erinevate jälitajate tüüpide ohtlikkusele. Neljas peatükk kätkeb endas arutlust saadud tulemuste üle ning järeldusi. Töös on kasutatud kombineeritud uurimismeetodit ehk kvalitatiiv-kvantitatiivset metoodikat.

1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Töös kasutatavad mõisted

Jälitamine on kellegi korduv ahistav või ähvardav käitumine, näiteks kellegi järgimine, tema kodu või töökoha juurde ilmumine, järjepidevate telefonikõnede tegemine, sõnumite või esemete jätmine või kellegi vara vandaliseerimine (Tjaden, Thoennes, 1998). Jälitamine rikub ohvri privaatsust ja tekitab hirmu ning see hirm on ka õigustatud, sest sageli kaasneb jälitamisega ähvardamine, ahistamine ning vara kahjustamine (Mullen, 2001). Mullen (2001) leidis, et jälitajatel ei pruugi olla ilmselgeid kriminaalseid kavatsusi, pigem võivad nad soovida üritada algselt uut suhet või taastada vana suhet. Samas see viis, kuidas nad soovivad oma eesmärgi täide viia, võib olla aga ohvri jaoks ängistav ning hirmutav (ibid.).

Ahistamine on kellegi poolt toime pandud mis tahes soovimatu sõnaline, mittesõnaline või füüsiline käitumine, mille eesmärk on isiku väärikuse alandamine ja ähvardava, vaenuliku või solvava õhkkonna loomine (Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2006/54/EÜ). **Seksuaalse ahistamise** puhul lisandub ahistamisele seksuaalse sisuga element.

Lähisuhtevägivald on igasugune vaimne, füüsiline, seksuaalne või majanduslik vägivald nende inimeste vahel, kes on kunagi olnud või parajasti on lähedases suhtes. Füüsilise vägivalla puhul teeb üks inimene teisele füüsiliselt haiget; psühholoogilise vägivalla puhul tekib ohvril hirm vägivalla ees, selle vägivalla alla kuulub ka emotsionaalne väärkohtlemine, millega õõnestatakse teise inimese väärikust; seksuaalse vägivalla puhul sunnitakse teisele inimesele peale seksuaalseid tegevusi; majandusliku vägivalla puhul muudab üks inimene teise endast rahaliselt sõltuvaks. (Ohvriabi koduleht, i.a)

Ahistav jälitamine on karistusseadustiku (KarS) § 157³ kohaselt teise isikuga korduv või järjepidev kontakti otsimine, tema jälgimine või muul viisil teise isiku tahte vastaselt tema eraellu sekkumine, kui selle eesmärk või tagajärg on teise isiku hirmutamine, alandamine või muul viisil oluliselt häirimine (Karistusseadustik, 2022). Õiguslikult ei ole koosseisu mitmed elemendid täpselt ja üheselt määratletud. Näiteks ei ole seadusteksti lugedes selge, mida

mõisted nagu kontakti otsimine, jälgimine, või veel enam, tahtevastane eraellu sekkumine täpselt tähistavad. Seega selgub praktilise rakendatavuse raames (st kriminaalmenetluses), kas konkreetne tegu langeb mõne ahistava jälitamise koosseisu elemendi alla. Karistusseadustiku kommenteeritud väljaande § 157³ seaduse kommentaaride (Pikamäe, Sootak, 2021) kohaselt võib kontakti otsimine olla nii vahetu kui ka toimuda kommunikatsioonivahendeid kasutades (nt helistamine, sõnumite saatmine jms). Jälgimine aga tähendab kannatanu tegevuste vaatlemist ja seda nii vahetult kui ka teisi isikuid või tehnilisi vahendeid kasutades (ibid.). Eraellu sekkumine hõlmab mistahes tegu, millel on tuvastatav kannatanu privaatsfääri tungimise iseloom (ibid.). Pikamäe ja Sootak (2021) toovad välja olulise nüansi, et kõik koosseisule vastavad teod on toime pandud kannatanu tahte vastaselt ja korduvalt või järjepidevalt ning eesmärk või tagajärg peab olema kannatanu hirmutamine, alandamine või muul viisil oluline häirimine.

Käesoleva lõputöö valim koosneb tegudest, mis vastavad just ahistava jälitamise õiguslikule määratlusele Eestis. Seega on valimi paremaks mõistmiseks küll oluline teada, millisest õiguslikust määratlusest on lähtutud, kuid arvestades, et käesolev uuring ei ole õiguslikku laadi, vaid sotsioloogilist, ning vaatleb eelkõige ahistavat jälitamist kui nähtust, on nähtuse mõistmiseks ja sisustamiseks lähtutud pigem sotsioloogilistest määratlustest. See tähendab, et käesoleva töö raames keskendub autor jälitajate toimepandud kuritegude uurimisele: mis olid need teod, mida toime pandi, kes olid ohvrid ja kui kaua jälitamine kestis.

1.2 Jälitamise liigid

1.2.1 Füüsiline jälitamine

Umbkaudu üks kolmest naisest ja üks kuuest mehest kogeb enda elu jooksul jälitamist. Näiteks Ameerika Ühendriikides kogeb aasta jooksul jälitamist ligi 13,5 miljonit inimest (Smith jt, 2022). Rohkem kui pooled kannatanutest satuvad jälitamise ohvriks enne 25. eluaastat, veerand kannatanutest enne 18. eluaastat (ibid.) ning jälitamise ohvriks on eriline oht sattuda noortel ja haritud naistel (Budd, Mattinson, 2000). Smith jt leidsid, et enamus jälitajatest on ohvri jaoks tuttavad - 40% oli tegu praeguse või endise intiimpartneriga ning 42% oli tegu lihtsalt tuttavaga. Kaks kolmest jälitajast otsib kontakti oma ohvriga vähemalt kord nädalas, paljud igapäevaselt, kasutades rohkem kui üht viisi (Mohandie jt, 2006). See,

kui kaua jälitamine keskmiselt kestab, varieerub erinevates uuringutes. On leitud, et keskmiselt kestab jälitamine natuke rohkem kui 2 aastat (Spitzberg, Cupach, 2007), 1.8 aastat (Tjaden, Thoennes, 1998), mediaankestuseks on leitud umbes 1 aasta, varieerudes 4 nädalast 20 nädalani (Mullen jt, 1999), aga ka, et lähisuhtepartneri poolne jälitamine kestab keskmiselt 2.2 aastat, mis on kaks korda kauem kui mitte-lähisuhtepartneri poolse jälitamise puhul (Tjaden, Thoennes, 1998). Lisaks leiti samas uuringus, et suurem osa jälitamisest kestab vähem kui aasta, kuid umbes 11% ohvritest on jälitatud üle 5 aasta (Catalano, 2012). Faktoreid, mis jälitamise kestust võivad mõjutada, on erinevaid, näiteks jälitamise eesmärk, jälitaja käitumine ja tema vaimse tervise seisund (McEwan jt, 2009), psühholoogiline agressioon, ohvri kontrollimine või ühiste laste olemasolu (Hayes, Kopp, 2021).

Ahistav jälitamine võib väljenduda järgnevate tegevustena:

1. pidevalt põhjuse ta viibimine või ootamine kodu, kooli, töökoha lähedal;
2. tahtlikult järgnemine;
3. ohvri vara kahjustamine;
4. soovimatute kingituste tegemine.

Antud nimekirjad näidetest ei ole aga ammendavad ning ahistavate jälitajate fantaasiavõime ohvri tunnetega mängimiseks on sageli piiritu, mida võib pidada üheks sisulisemaks probleemiks ahistava jälitamise defineerimisel (Kahu, 2017). Probleemist tulenevalt ongi ahistavat jälitamist kirjanduses ning erinevate riikide õigusaktides defineeritud erinevalt ning nähtuse erinevalt mõistmine on ka põhjus, miks regulatsiooni jõustumine nii kaua aega võttis (Hellmann, Kliem, 2015).

Kuigi mõni ahistava jälitamise käitumine võib tunduda süütu, ei tohiks jälitavat käitumist vaadelda üksiku juhtumina, vaid juhtumite kogumina (Spitzberg, Cupach, 2007). Kui teised kuriteokoosseisud nõuavad kindlat kirjeldusele vastavat tegu, siis ahistava jälitamise puhul on tegemist korduva või süstemaatilise iseloomuga koosseisuga, mis kujuneb ajas ja kogumis ning tekib küsimus, millistel juhtudel on tegude kogum piisav, et süüdlast saaks enda tegude eest vastutusele võtta (Kahu, 2017). Ahistajad kasutavad tihti meetodeid, mis on väga peened või vaevu hoomatavad ning mis kõrvalvaatajatele võivad tunduda kahjutud (ibid.). Probleemiks pole alati käitumine ise, vaid selle taasesinemine, mitmekesisus ja ettearvamatus, mis põhjustavad ohvris stressi, eriti, kui ahistava käitumisega kaasneb või on varasemalt kaasnud vägivaldne käitumine või ähvardamine (Løkkegaard jt, 2019).

46% jälitamisohvritest kardavad teadmatust selle osas, et mida jälitaja järgmisena teha võib ning 29% kannatanutest kardab, et jälitamine ei lõpe kunagi (Baum jt, 2009). Pathé ja Mullen (1997) läbi viidud uuringus osalejate hulgast oli 37% täidetud kriteeriumid post-traumaatilise stressihäire (PTSH) diagnoosimiseks ning 18% osalejatest olid kliinilise post-traumaatilise stressihäire sümptomid. Suur osa ohvreid tunnevad hirmu ning abitust, mis halvavad nende igapäevaelus hakkama saamise, näiteks on Worsley jt (2017) uuringus osalejad öelnud: “Mu terve elu oli pausil, sest ma olin nii suures hirmus” ja “Ta jälitab mind kogu mu ülejäänud elu ning ma ei saa sinna midagi teha”. Seega on jälitamise mõju ohvritele üpris laiaulatuslik, mõjutades ohvri elu nii psühholoogilisest, sotsiaalsest, kui ka ökonoomsest aspektist.

Ohvrid kasutavad ahistajate heidutamiseks ning soovimatu jälitamise negatiivse emotsionaalse mõju ohjamiseks erinevaid toimetulekustrateegiaid, nagu vältiv toimetulek, ahistaja ignoreerimine, toetuse otsimine nii lähedastelt kui ka politseilt, enda süüdistamine või jälitaja käitumise põhjendamine (Worsley jt, 2017). Vältiv toimetulek (*avoidance coping*) tähendab, et probleemiga tegelemise asemel üritatakse stressoreid vältida (Scott, 2021) ning ümbersõnastamine tähendab, et ohvrid mõtestavad oma negatiivsed mõtted ümber positiivseteks (Hwang, 2016). Worsley jt (2017) märgivad, et kui ohvrid otsisid abi, siis see viis, kuidas nendega politsei ja lähedaste poolt käituti, sageli suurendas negatiivse kogemuse mõju vaimsele tervisele - nende uuringus osalejad on öelnud, et politseis ei võetud neid tõsiselt, mistõttu tundis ohver end alandatud ja rumalana ning politseis avalduse kirjutamine tegi olukorra hullemaks - kuna midagi ei võetud ette, tundis ohver end veel abitumana ning et süsteem oli jälitaja poolt.

Traditsioonilise jälitamise puhul võidakse muuta oma töökohta, kooli või elupaika, aga ka näiteks võidakse vältida sotsiaalseid koosviibimisi, et elimineerida võimalust enda jälitajaga kokku sattuda (Pathé, Mullen, 1997).

1.2.2 Küberjälitamine

Küberjälitamine ning päriselus jälitamine esinevad sageli käsikäes - on tavaline, et küberjälitaja hakkab saatma ähvardusi, mis hiljem eskaleeruvad füüsiliste rünnakutega (Bocij jt, 2002).

Küberjälitamine võib väljenduda erinevate viisidena, kuid kõikide puhul on sarnasus see, et tegemist on korduva ahistava käitumisega, mis ohvrit häirib, läbi tehnoloogiliste vahendite. Sotsiaalmeediakanalid annavad uudse võimaluse kellegi kohta infot koguda, ning kuna see hõlbustab kellegi ellu sisse tungivat käitumist, kasutatakse antud kanaleid jälitamiseks ja ahistamiseks (Fox, 2016).

On leitud, et sugu mängib küberjälitajate seas suurt rolli - jälitajaid on tavapäraselt rohkem identifitseeritud meestena kui naistena ning võrreldes naistega on meeste jälitustegevus ohtlikum (Ahlgrim, Terrance, 2018). On raske välja tuua kindlat protsenti ohvreid, keda on küberjälitatud, sest erinevates uuringutes andmed suuresti varieeruvad ning tavaline jälitamine on küberjälitamisega põimunud. Siiski julgevad teadlased oletada, et küberjälitamine võib olla tavajälitamisest veel rohkem levinud (Reyns jt, 2012).

Küberjälitamisel on sarnasusi teiste pahatahtlike veebikäitumiste vormidega, nagu küberahistamine ja -kiusamine ning trollimine (kellegi provotseerimine, vaidluste õhutamine) (Cavezza, McEwan, 2014). Erinevus seisneb aga nüanssides, näiteks küberjälitamise puhul on tegu teatud ajaperioodil toimuva küberahistamisega. Küberkiusamise ning -ahistamise vahele võiks justkui tõmmata võrdusmärgi, kuid kiusamise kontekstis räägitakse pigem lastest (Beran, Li, 2005). Trollimise eesmärk on kutsuda esile negatiivset reaktsiooni, kuid see pole suunatud ühele kindlale isikule ning seda tehakse valimatult (Hardaker, 2010). Tehnoloogia pakub jälitajatele nii-öelda alternatiivseid relvi, näiteks võimalust saata korduvalt e-maile või teha libakontosi, mille abil ohvrit ahistada.

Maple jt (2011) leidsid, et “tavalised jälitajad” on muutunud küberjälitajateks: 76% uuringus osalejatest jälitati päriselus, kuid sellele hiljem lisandus ka küberjälitamine, 4% uuringus osalejaid olid küberjälitamise ohvrid ja hiljem lisandus päriselus jälitamine ning 20% uuringus osalejaid jälitati vaid internetis.

Küberjälitamine võib olla:

1. soovimatud solvavad või ähvardavad e-kirjad, sõnumid, telefonikõned, kirjad;
2. internetis solvavate märkuste tegemine;
3. tundliku info ja intiimsete piltide jagamine kolmandate osapooltega;
4. ohvri asukoha leidmine läbi telefoni positsioneerimise;
5. ohvri jälitamiseks seadmete (kaamerad, pealtkuulamiseseadmed) kasutamine.

On leitud, et küberjälitamisel on sarnane kahjulik mõju füüsilisele jälitamisele (Worsley jt, 2017). Peamine küberjälitamise mõju vaimsele tervisele on tekkiv ärevus ja depressioon, mis sageli esinevad koos (ibid.). Krooniline ärevus ja halb tuju mõjutavad negatiivselt ohvrite tööelu ning kahjustavad suhteid teiste inimestega (ibid.). Worsley jt (2017) uuringus osalejad mainivad, et nad olid äkitselt väga kahtlustavad inimeste ja klientide osas, keda nad olid tundnud juba aastaid ning et neil on siiani ärevushood, kui telefon heliseb. Ohvrid kannatavad segavate meenutuste ja mälupiltide all, neil on õudusunenäod, häiritud söögiisu ning enesetapumõtted (Pathé, Mullen, 1997). Worsley jt (2017) uuringus osaleja on mälupiltide kohta öelnud, et ta kujutab ette, et näeb jälitaja nägu igas autos, mis temast möödub.

Nobles jt (2014) leidsid, et küberjälitamise ohvrid kasutasid rohkem erinevaid viise enesekaitseks kui tavalise jälitamise ohvrid, näiteks muutes oma igapäevaseid tegevusi või vahetades e-posti aadressi. Autorid (Nobles jt, 2014) pakkusid antud nähtuse selgituseks, et küberjälitamine on sama isiklik rikkumine kui päris jälitamine, lisaks võivad ohvrid karta, et jälitajad saavad ohvri alandamiseks internetti postitada midagi, mis jõuab suurele vaatajaskonnale ning mida on raske hiljem internetiavarustest täielikult kustutada.

1.2.3 Lähisuhtepartneri jälitamine

Lähisuhtepartneri jälitamist tuleks eristada muust jälitamisest, sest need erinevad omavahel mitmel viisil. Jälitaja ning ohvri vaheline minevik ja eelnenud intiimsed tunded annavad lähisuhtepartneri jälitamisele omapärase konteksti (Løkkegaard jt, 2019). Lähisuhtepartnerist jälitaja tihti teab ohvri suurimaid hirme, muresid ja nõrkusi, kus ja mis aegadel ohver töötab, kes on ta pere ja sõbrad, tema igapäevaseid rutiine ning kohti, kus ohver sageli viibida võib (ibid.). Tihtipeale kasutab jälitaja ohvri vastu neid samu teadmisi (ibid.). Seetõttu on (endise) partneri poolne jälitamine sageli ohvri jaoks tähendusrikkam ning ähvardavam, aga ka toime

pandud jälitamiskuriteod on sagedasti intensiivsemad ja vägivaldsemad, näiteks kestavad need kauem (Logan jt, 2006; Hirtenlehner jt, 2012).

On leitud, et (endise) partneri poolt toime pandud jälitamiskäitumisega kaasneb rohkem vägivaldset käitumist (Hirtenlehner jt, 2012). Paljudel juhtudel on juba lõppenud suhetes esinenud vaimset, füüsilist ja/või seksuaalset vägivalda ning lähisuhtepartneri jälitamine võib olla lähisuhtevägivalla (intiimpartneri või endise partneri poolne käitumine, mis tekitab füüsilist, seksuaalset või psühholoogilist kahju ning see hõlmab endas füüsilist agressiooni, psühholoogilist väärkohtlemist, kontrollivat käitumist ning seksuaalset sundimist (WHO, 2021) üks vormidest või selle jätk (Basile, Hall, 2011).

Tjaden ja Thoennes (1998) leidsid, et 81% naistest, keda oli (endise) abikaasa poolt jälitatud, oli ka selle sama partneri poolt füüsiliselt väärkoheldud ning neist 31% oli seksuaalselt väärkoheldud. Jälitamisega kaasnevat vägivalda ei tohiks aga vaadelda homogeense konstruktina, kuna vägivald võib esineda väga erinevatel viisidel (nt löömine vs. pussitamine) (James, Farnham, 2003). Seega tuleks eristada vähem tõsist ning rohkem tõsist vägivalda (Bendlin, Sheridan, 2019). Peamised seosed jälitamise ning vägivalla vahel on jälitaja ja ohvri vaheline eelnev suhe, vägivallaga ähvardamine, kadeduse väljendamine ohvri teiste suhete osas ning alkoholi/narkootiliste ainete tarvitamine (James, Farnham, 2003; Roberts, 2005). Enamjaolt on jälitajatepoolse vägivalla puhul tegemist vähem tõsiste juhtumitega nagu lükkamine või tõukamine nii, et see teeb partnerile haiget või mittefüüsilise vägivallaga nagu ähvardamine või karjumine (võrreldes rohkem tõsiste juhtumitega nagu näiteks pussitamine) (Basile, Hall, 2011).

Leiti veel, et jälitamise ning jälitajapoolse kontrolliva käitumise vahel on seos - endised abikaasad, kes olid ka jälitajad, kasutasid rohkem vaimset vägivalda (näiteks karjumist ning vandumist) ja kontrollivat käitumist (näiteks teiste inimestega kontaktide piiramist, kadedust, omandihimu), kui endised abikaasad, kes ei olnud jälitajad (Tjaden ja Thoennes, 1998). Jälitajatel, kes üritavad saavutada võimu ohvri üle läbi kontrolliva käitumise, manipulatsiooni ja hirmutamise, on sageli “öö ja päeva” iseloom (Dove, i.a.). See tähendab, et suhte alguses ning teiste ees on jälitaja sõbralik ja võluv, kuid suletud uste taga nad jälitavad, jälgivad ja ahistavad oma partnereid, käitudes hoopis teise inimesena (ibid.). Dove (i.a.) väidab, et kuna ohver on sageli ainuke inimene, kellel on aimu jälitaja “tumedamast poolest”, ei pruugi kõrvalised isikud ohvrit uskuda, sest nemad pole sellist külge jälitajast näinud.

Jälitamiskäitumine on tõsisem ning keerukam, kui jälitajal ning ohvriks on ühised lapsed (Logan jt, 2006, viidatud Løkkegaard jt, 2019 kaudu). Ohvrid on olukorras, kus nad on õiguslikult kohustatud oma jälitajatega ühiste laste tõttu kontakti hoidma, mis võib mõjutada jälitamiskäitumise intensiivsust ja jälitamistaktikate varieeruvust (Løkkegaard jt, 2019).

Jälitaja võib kasutada ühiseid lapsi manipuleerimisvahenditena, sihtmärkidena või liitlastena (Løkkegaard jt, 2019). Løkkegaardi jt (2019) uuringus osalenute hulgast 60% algas vägivald siis, kui naine avastas, et ta on rase. Üle 80% osalenuid oli jälitaja ähvardanud sellega, et ta võtab naiselt lapsed ära, kui too otsustab mehe juurest lahkuda (ibid.). Sageli on laste tõttu emadel rohkem väljakujunenud igapäevaseid rutiine, mistõttu on nad lihtsamad sihtmärgid (Logan, Walker, 2009). Jälitaja võib esitada valeteid lapse väärkohtlemise kohta, esitada kohtuasju või ette võtta muid juriidilisi toiminguid, et sundida kontakti ohvriga, rakendada oma võimu ning (endist) partnerit koormata (Miller, Smolter, 2011). Uuringus (Løkkegaard jt, 2019) osaleja on öelnud: “Ta (jälitaja) ütleb neile (lastele) et mina olen kõiges halvas süüdi, mis on nende isaga juhtunud. Ta jälitab lapsi. Ta otsib neid avalikes kohtades. Ta alustab pidevalt uusi kohtuasju, millega on lapsed seotud ning see on nende jaoks vaimselt kurnav.” Seega võivad lisaks jälitaja endisele partnerile kannatajateks ja ohvriteks olla ka nende lapsed.

Wolf jt (2018) viisid läbi uuringu taani emade hulgas, keda oli jälitatud oma lapse/laste isa(de) poolt. Tulemused näitasid, et ohvri ja jälitaja suhte ajal oli emasid rängalt psühholoogiliselt väärkoheldud ja ahistatud ning vägivaldse jälitamise käitumisi esines ka pärast suhte lõpetamist, mille tõttu esines emadel funktsionaalset puuet, post-traumaatilist stressihäiret ning muid traumaga seotud, afektiivseid ja somaatilisi sümptomeid (ibid.). Naised leidsid ka, et neil oli pärast suhet ahistajaga raske uusi emotsionaalseid sidemeid luua (ibid.). Wolf jt (2018) leidsid, et emade vaimsele tervisele oli suurem negatiivne mõju endiste partnerite jälitaval käitumisel kui nendepoolsel suhtevägivallal. Emad on eriti haavatavad seetõttu, et kuna neil olid enda jälitajatega ühised lapsed, tundsid nad nii enda kui ka laste eludel pidevat ohtu (ibid.).

Tjaden ja Thoennes (1998) leidsid, et umbes pooltest naissoost jälitamise ohvritest on kogenud jälitamist oma endise või praeguse lähisuhtepartneri poolt (endine või praegune abikaasa või elukaaslane või poiss- või tüdruksõber), meeste hulgas on ohvrite arv poole väiksem. Keskmiselt kestab lähisuhtepartneri poolne jälitamine 2.2 aastat, mis on kaks korda

kauem kui mitte-lähisuhtepartneri poolse jälitamise puhul (ibid.). Uuringud on näidanud, et kõige paremaks ennustajaks, kaua jälitamine võiks kesta, ongi ohvri ja kurjategija vaheline suhe (McEwan jt, 2009). (Endistest) partneritest jälitajate puhul võib kontrollihimu ohvri üle olla tõukeks jälitava käitumise välja arenemiseni, mis võib ka viia pikema jälitamise kestuseni (Davis jt, 2012; Logan, Walker, 2009). Kontrolliv käitumine võib olla ohvriga koos tema perest ja sõpradest eemale kolimine, nutiseadmete kasutamise keelamine, ohvri rahaliste vahendite piiramine või nõudmine, et kannatanu ütleks igal hetkel, kus ta parasjagu viibib (Davis jt, 2012). Ka Logan ja Walker (2009) väidavad, et nende jälitajate tegevus, kellel on olnud eelnevalt ohvriga romantiline suhe, võib kesta pikemat aega, sest nende tegevus võib väljenduda ka muudes vägivaldse käitumise vormides, mis ei pruugi olla kättesaadavad nendele jälitajatele, kellel pole olnud ohvriga romantilist suhet või kes on ohvri jaoks võõrad (näiteks kannatanu kontrollimine). Lähisuhtepartneri jälitamist peetakse märkimisväärseks letaalsusteguriks - 76% neist naistest, keda tapeti intiimpartneri poolt, oli ka oma mõrvarite eelnevalt poolt jälitatud, neist 89%, keda oli eelnevalt väärkoheldud, oli partner viimase aasta jooksul jälitanud, 79% ohvritest oli politseile teada andnud, et neid oldi väärkohtlemise perioodi vältel ka jälitatud ning 54% ohvritest oli politseile jälitamisest teada andnud enne, kui neid tapeti (McFarlane jt, 1999).

2020. aastal Eestis registreeritud ahistava jälitamise kuritegudest 77% oli seotud perevägivallaga (Kriminaalpoliitika.ee, i.a). Perevägivallakuritegudest moodustasid valdava osa tol aastal kehaline väärkohtlemine (KarS §121, 85%) ning ähvardamine (KarS §120, 11%) (ibid.). Perevägivallaga seoses esineb ka tapmisi ja mõrvu või nende katseid ning neid registreeriti 2020. aastal 14 korral, 11 ka mõrva või tapmise tagajärjel surid (ibid.).

1.3 Jälitamise põhjused

Inimesed, kes jälitavad, on sageli erinevate psühhopatoloogiatega, (Nijdam-Jones jt, 2018) kuid Wheatley jt (2020b) süstemaatiline ülevaade rõhutas, et tõsine vaimuhaigus on harva jälitamise põhjuseks. Aeg-ajalt täheldatakse nende seas, kes jälitavad tuttavaid või võõraid, autismispektri häiret (Post jt, 2014). Selliste indiviidide puhul täidab lootus fantaseeritud suhtest jälitatava ohvriga tühimikku intiimsuses (*intimacy void*) (Purcell, McEwan, 2018, viidatud Wheatley jt, 2020a kaudu). Jälitava käitumise põhjuseid saab seletada läbi erinevate teooriate, nagu kiindumusteooria, (MacKenzie jt, 2008) relatsioonilise eesmärgi poole

püüdlamise teooria (Spitzberg, Cupach, 2007) ning nartsissistliku haavatavuse psühhodünaamilise kontseptsiooni (Meloy, 1999).

Kiindumusteooria väidab, et inimestel, kes kedagi jälitavad, on raskusi tervislike intiimsuhete loomisel ja nende säilitamisel (Lewis jt, 2001, viidatud Wheatley jt, 2020a kaudu) ning neil on tõenäolisemalt ebakindel kiindumusstiil kui teistel inimestel (MacKenzie jt, 2008). Jälitajad võivad meeleheitlikult otsida oma partneritelt tähelepanu ja kindlustunnet, et keegi neid aktsepteerib, (Davis jt, 2010) mis soodustab ärevuse, viha ning kontrolliva ja jälitava käitumise esinemist (Wheatley jt, 2020a). Kiindumusteooria usub, et jälitamise sügavam põhjuslikkus seisneb selles, et jälitaja soovib läbi antud tegevuse taastada või säilitada väärtustunnet (MacKenzie jt, 2008).

Relatsiooniline eesmärgi poole püüdlamise teooria pakub selgitust, miks osad inimesed üritavad pärast suhte purunemist järjepidevalt endise partneriga ära leppida (Cupach jt, 2011). Jälitajad ülehindavad kellegagi suhtes olemise tähtsust, sest nende jaoks on suhtes olemine seotud mõne suurema eesmärgiga, nagu õnne leidmine (ibid.). Kui tuntakse, et suhe on purunemas ning seega nad kukuvad läbi oma eesmärgi täitmisel, üritatakse meelekindlalt suhet päästa (ibid.).

Nartsissistliku haavatavuse psühhodünaamiline kontseptsioon kujutab endas seda, et isikul on madal enesehinnang ning tuntakse pidevat vajadust kellegi validatsiooni järele, mida loodetavasti saadakse läbi suhete (Cain jt, 2008). Arvatakse, et nendel, kellel on ebakindel kiindumusstiil, on ka eelsoodumus nartsissistlikule haavatavusele (Wheatley jt, 2020a) ning kiindumuse psühhodünaamilised põhimudelid seostavadki haavatavat nartsissismi jälitamisega (Meloy, 1999). Wheatley jt (2020a) uuringus osalejad (isikud, kes olid varem kedagi jälitanud) kasutasid jälitamiskäitumist peamiselt eesmärgiga iseend kaitsta - järjepidevad üritused leppimisele või kättemaksukatsed aitasid neil vältida talumatuid psühhoemotsionaalseid reaktsioone kaotusele, keeldumisele ning ohustatud haprale egole.

Läbivaks jooneks eelnevalt mainitud teooriate puhul on see, et indiviid tunneb, et tema õnne- ning väärtustunne kasvab, kui ta on jälitatava inimesega lähedane (Wheatley jt, 2020a).

2. METOODIKA

Antud töös kasutab autor kvalitatiiv-kvantitatiivset metoodikat ehk *mixed*-meetodit. Seda seetõttu, et klassikalised kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed uurimistööd annavad erisugust teavet, kuid ühendatuna võivad need teineteist täiendada (Firestone, 1987). Antud töös oli algupäraselt eesmärgiks süvitsi uurida ahistava jälitamise kui nähtuse esinemist, mida lubab eelkõige kvalitatiivne uurimisviis. Lisaks on võimalik tähelepanu pöörata ka harva esinevatele või unikaalsetele nähtustele (Kalmus jt, 2015; Strömpl, 2004). Kvalitatiivsete meetodite kasutamise puhul on eesmärgiks saada terviklikku empiirilist andmestikku, mis sisaldaks ka detaile iseloomustavaid asjaolusid (Laherand, 2010). Töö käigus selgus, et tekkinud andmete põhjal oleks huvitav kvalitatiivse meetodi kõrvale kasutada ka kvantitatiivset meetodit, sest jälituse keskmised kestused erinevate tüpoloogiate puhul ilmestavad hästi ahistava jälitamise kui nähtuse tõsidust. Kvantitatiivsete meetodite puhul tehakse kogutud uurimismaterjalist statistiline analüüs, kasutades näiteks aritmeetilisi keskmisi (ibid.). Ahistava jälitamise kui teema kohta on Eestis analüüsitud eelkõige kahte tüüpi andmeid. Peamiselt on uuritud kvantitatiivseid andmeid, mis annavad statistilist ülevaadet kuritegevuse kohta Eestis ning on tehtud õigusteaduslikke uuringuid, mis keskenduvad ahistava jälitamise õigusliku regulatsiooni analüüsimisele. Selleks, et näha, millise nähtusega on ahistava jälitamise puhul tegu, on oluline eelnevate andmete juurde tuua ka sotsioloogilist vaadet, et süvitsi uurida, millistest tegudest ahistava jälitamise kontekstis räägitakse. Autor leidis, et selle jaoks oli antud töö puhul kvalitatiiv-kvantitatiivne metoodika kõige sobivam.

Uurimismeetodina kasutab autor juhtumiuurimust ehk *case study*, millega uuritakse sügavuti erinevaid juhtumeid kogudes üksikasjalikku informatsiooni (Õunapuu, 2014). Antud uurimismeetod on autori arvates käesoleva töö jaoks kõige sobilikum, sest juhtumiuurimus ning sellega kaasnev analüüsimeetod aitab kaasa eesmärgi täitmisele – kohtulahendite üksikasjalikule läbitöötamisele, et süvitsi uurida ahistavat jälitamist kui nähtust.

2.1 Valim

Uurimistöö jaoks kogub autor andmeid Riigi Teatajast leitavatest avalikest kohtulahenditest, mis sisaldavad esitatud süüdistuste sisu. Autor valis avalikud kohtulahendid, sest need olid lihtsasti kättesaadavad ning nende hulk oli suur, seega polnud vajadust kinniste

kohtulahendite järele. See, et tegu on kohtu poolt karistuse saanud jälitajatega, ehk spetsialistide poolt on leitud, et antud toimingud on tõepoolest seotud jälitamisega ning see, et töö käigus töötati läbi suur hulk juhtumeid, annab autorile hea ülevaate jälitamisest kui nähtusest. Lisaks on oluline märkida, et aastate jooksul on kohtusse jõudnud 130 kaasust, millest 94 on esindatud käesoleva uuringu valimis. Kohtulahendid leidis autor kriminaalkohtumenetluse otsingus filtreerides välja kohtuotsused, milles sisaldus viide Karistusseadustiku §-le 157³, ehk teise isikuga korduv või järjepidev kontakti otsimine, tema jälgimine või muul viisil teise isiku tahte vastaselt tema eraellu sekkumine, kui selle eesmärk või tagajärg on ohvrit hirmutada, alandada või muul viisil oluliselt häirida (Riigi Teataja, 2022). Valimisse kuulusid **kõik lahendid**, millised olid kättesaadavad 10.12.2021 seisuga ning millistes oli väljatoodud süüdistuste sisu - kokku 94 kohtulahendit. Valimist jäid välja kohtumäärused, kinnised kohtulahendid ja kohtuotsused, mis sisaldasid endas apellatisoonimenetlusega (kohtuotsuse edasi kaebamine) seonduvat, kui varasemat otsust ei muudetud. Seetõttu oli ka autori arvates mõistlik kaasata kõik lahendid, kuna vahel esines rohkesti, et leitud lahendeid ei saanud töös kasutada, mistõttu oleks ühe-kahe aasta juhtumite analüüsimine võinud jääda liiga pinnapealseks.

Valimis olid juhtumid aastatest 2018-2021 (10.12.2021 seisuga). Ahistav jälitamine kriminaliseeriti 2017. aastal ja esimeste kohtuotsusteni jõuti 2018. aastal. Kokku oli meessoost süüdistatavaid 87, naissoost 6 ning sugu ei olnud märgitud 1 juhul.

Tabel 1. Valim

Aasta	Juhtumite arv	Mees	Naine	Teadmata
2021	32	31	1	0
2020	26	25	0	0
2019	25	22	3	0
2018	12	9	2	1
Kokku	94	87	6	1

Andmete kogumiseks koostas autor tabeli, kuhu ta sisestas iga valimis oleva lahendi kohta vajaliku info.

Tabel oli jaotatud järgmiselt:

- toimepanija sugu
- kuriteo viis
- sotsiaalne kontekst
- määratud karistuse(d).

Sotsiaalne kontekst antud uurimistöös hõlmab endas eelkõige jälitamise kestuse ning toimepanija ja ohvri omavaheliste suhetega seotud asjaolusid. Valimisse kuuluvate juhtumite välja selgitamine ja andmete kogumine toimusid samaaegselt - selleks, et tuvastada lahendid, millised valimisse sobivad (eelkõige selles osas, et kas lahend sisaldab süüdistuse sisu kohta infot), tuli need läbi vaadata.

Tabeli kasutamine aitas saada mugavat ülevaadet, kuidas juhtumid omavahel sarnanevad või erinevad. Iga juhtumi juurde pani autor kirja ka konkreetse lahendi identifitseerimiseks vajaliku info, et lisainfo kogumise vajadusel oleks võimalik lahendi juurde hõlpsasti tagasi pöörduda.

2.2 Andmete analüüs

Uurimistöös kasutas autor andmete analüüsiks juhtumiülest (*cross-case analysis*) analüüsi, mis keskendub eri juhtumite sarnasuste ja erinevuste väljaselgitamisele (Strömpl, 2014). Analüüsi eesmärgiks oli juhtumite võrdlemine, mis andis tulemuseks juhtumite tüpoloogia. Tüpoloogiate koostamine ei olnud eelnevalt planeeritud, kuid kodeerides ja andmeid analüüsides joonistusid andmetest välja erinevad mustrid, mille pinnalt tüpoloogiad kujunesidki.

Mullen jt (1999) töötasid välja jälitajate klassifikatsiooni, mida kasutatakse kõige laiemalt. Nemed jagasid jälitajad viite kategooriasse jälitamise põhjuste järgi (jälitaja, kes otsib suhet ja ei tea et tema tegevus teeb kellelegi kahju; jälitaja, kes otsib intiimsust ja tal on ohvri kohta luululised arusaamad; jälitaja, kes saab võimutundest seksuaalset rahuldust; jälitaja, kes ei suuda aktsepteerida, et suhe on läbi; jälitaja, kes usub, et temaga on valesti käitunud ning ta soovib kätte maksta) (ibid.). Samuti liigitatakse laialdaselt jälitajaid vastavalt sellele, mis tüüpi suhe on neil varasemalt ohvriga olnud (intiiimsuhe, ohver ja jälitaja on tuttavad, ohver on avaliku elu tegelane, ohver on võõras) (Mohandie jt, 2006) või kas jälitaja on

psühhopaatilise või psühhootilise iseloomuga (Geberth, 1992). Autori analüüsitavates juhtumites olid suurem osa ohvreid ja nende jälitajaid olnud suhtes ning olemasoleva andmestiku pinnalt pelgalt selle alusel jälitajaid jaotada (et kas toimepanija oli ohvriga olnud varasemalt romantilises suhtes või mitte) tundus liiga ühetasandiline ja pinnapealne. Samuti ei saanud kohtulahenditest teada piisavalt infot, et jagada jälitajaid psühhopaatilise või psühhootilise iseloomu järgi. Tüpoloogia loomisel lähtus autor seega induktiivsest strateegiast, ehk siis ta toetus enda kogutud andmetele ning nendest välja joonistunud mustritele, mitte varasematele uuringutele.

Andmete analüüsiks luges autor korduvalt kogutud infot, et leida, kuidas joonistub välja ahistajate tüpoloogia. Autor koostas kategooriad vastavalt sellele, mida olid jälitajad toime pannud ning iga valimis oleva juhtumi kirjelduse koondas sobiva kategooria alla.

Kategooriad jagunesid:

- otsib intensiivselt kontakti
- teeb valeväljakutseid
- on vägivaldne
- soovib häbistada

Tekkinud tüpoloogiate alusel kodeeris autor andmed, et neid oleks kergem edasi analüüsida ja järeldusi teha. Andmete kodeerimiseks kasutas ta värve, millega markeeris erinevad tegevused või viisid, millega toimepanija oli kannatanu eraellu sekkunud, teda jälginud või temaga kontakti otsinud:

- **sinine** - smside, e-kirjade, sõnumite, sotsiaalmeedia kaudu kontakti otsimine;
- **roheline** - helistamine;
- **punane** - päris elus jälitamine, elu- ja töökohta ilmumine;
- **oranž** - valeväljakutse tegemine;
- **lilla** - vägivald suunatud esemete vastu, märatsemine;
- **roosa** - vägivald suunatud kannatanule;
- **türkiis** - häbistamine ja alandamine läbi teiste ees sõimamise;
- **erkroheline** - häbistamine ja alandamine sotsiaalmeedias.

Kuigi tekkinud ahistava jälitamise tüübid võivad osaliselt kattuda, on iga tüüp tekkinud teatud selgepiirilisel eristuvate tunnuste alusel. Samas tuleb arvestada, et üks toimepanija võib mõnikord katta mitu tüüpi või hoopis areneda ühelt tüübilt teisele. Viimane oli juhtumite puhul mõneti sagedasem. Samuti joondas autor alla juhtumites sisu, kus oli jälitaja kannatanut ähvardanud. Kuigi ähvardamine on Karistusseadustiku § 120 kohaselt karistatav, neeldub ähvardus üldjuhul ahistava jälitamise koosseisus. Seega ei saanud kõik ähvardajad selle eest eraldi karistust ning autor soovis näha, millist rolli ja millises ulatuses ähvardamine ahistava jälitamise kontekstis mängib.

2.3 Eetilised kaalutlused

Uuringu tarvis kogus autor vaid selliseid andmeid, mis ei sisaldanud ühe isikuga konkreetselt seostatavaid asjaolusid või detaile. Lisaks kandis autor käesolevas töös läbivalt hoolt selle eest, et juhtumeid kirjeldades või muid asjaolusid avaldades ei oleks ükski kannatanu ka kaudselt tuvastatav. Seetõttu kasutas autor eetilist fabritseerimist seal, kus selleks vajadus oli. Eetiline fabritseerimine (Markham, 2011) kujutab endast seda, et tsitaate tuleb muuta sellisel, et need ei oleks juhtumiga seostatavad, kuid algse tsitaadi mõte saab edasi antud. Seda saab teha muutes näiteks sõnade järjekorda, kasutades sünonüüme või muutes kellegagi seotud detaile (ibid.). Kuna tegemist on avalike kohtulahenditega, võimaldaks otsene tsiteerimine iga konkreetse juhtumi koheselt siduda. Kohtulahendite juurde kirjutatud kuupäevased kasutati vaid analüüsi käigus tekkinud küsimustele vastuste saamiseks ning need töös ei kajastu. Töö kirjutamisel lähtuti konfidentsiaalsusnõuetest ning isikuandmete kaitse seadusest, et lugejal ei oleks võimalik juhtumeid otseselt mõne isikuga siduda. Töös on mainitud, millisesse ajavahemikku analüüsitud lahendid jäävad, kuid lahendite hulk on küllaltki suur, ning välja toodud juhtumi kirjeldused piisavalt üldised, mistõttu on neid raske mõne konkreetse juhtumiga kokku viia.

Antud avalike kohtulahendite puhul on hea praktika kannatanute täisnime asemel initsiaalide kasutamine ning telefoninumbrite, e-mailide ja aadresside tsensuurimine. Andmeid kogudes selgus aga tõsiasi, et mõnel juhul on avalikkusele jäetud lugemiseks kannatanu kodune aadress või e-mail, millest saab välja lugeda ka ta täisnime. Eeldades, et sellised andmed on avalikustatud kogemata ning tegelikult ei tohiks kõrvalised isikud sellist infot saada, üritas autor töös esitatava teabega olla eriti ettevaatlik. Kindlasti soovib autor sellisest eksimusest otsuse teinud kohtule teada anda.

Üks keerulisemaid dilemmasid oli see, kas avalikustada koos tööga ka kogutud andmete fail. Autori hinnangul on tegu põhjalikult kogutud ja mahukate andmetega, milliste pinnalt oleks võimalik veel uuringuid läbi viia. Lisaks oli üheks kaalutluskohaks ka asjaolu, et konkreetsete näidisjuhtumite jagamine võib lugejal aidata paremini neid juhtumeid mõista kui kokkuvõtvad ja ehk mõneti abstraktsemad uuringutulemused. Autor loodab, et näidislood aitavad ehk paremini ja varajasemas staadiumis ahistavat jälitamist ära tunda. Andmete tabelis (vt Lisa 1) on esitatud kokkuvõtted valimis olnud juhtumitest. Tabelist on eemaldatud andmed, millised võimaldaksid erinevate osapoolte otsest identifitseerimist ning tsitaatide esitamisel on kasutatud eetilise fabritseerimise praktikat. Samas ei saa autor tagada, et tabelis olevat infot ei ole võimalik juhtumitega kaudselt seostada, kuivõrd tegu on siiski avalike kohtulahenditega. Kindlasti oleks see ka oluline diskussioonikoht, et milline on ja peaks olema kohtu roll kannatanu õiguste kaitsmisel lahendeid avalikustades ja mida saab paremini teha.

3. EMPIIRILISED TULEMUSED

3.1 Ahistav jälitamine

Peamiselt on jälitajaks mees ning jälitatavaks endine partner/elukaaslane/abikaasa. Ahistava jälitamise kuriteo võib seega liigitada eelkõige lähisuhtevägivalla alla, sest suurel osal juhtudest esines mingit vägivalla vormi, enamjaolt vaimset vägivalda. Erandiks olid juhtumid, millistes ohver oli jälitaja endine alluv, äripartner, tuttav, võõras isik ning endise partneri uus elukaaslane. Enamjaolt nendes juhtumites, kus ohvriks ei olnud (endine) lähisuhtepartner, vägivalda ei esinenud. Kaks juhtumit, kus vägivalda kasutati, olid seotud endise alluva või kolleegi käest raha välja nõudmisega. Mõnel juhul polnud otseselt märgitud jälitaja ja ohvri vahelist suhet, kuid juhtumi sisu järgi võis tuvastada romantilisi suhteid (näiteks väljendas ohver oma sõnumites armastust ja armuvalu). Ka leidsid juhtumeid, kus jälitajal oli lihtsalt tekkinud huvi ohvri vastu – näiteks jälitaja teostas kannatanu jaoks remonditöid ning hiljem tunnistas sõnul armus temasse. Kui enamasti on jälitajal üks ohver, siis leidsid ka juhtumeid, millistes ohvreid oli rohkem kui üks, näiteks endine elukaaslane ja lisaks viimase laps, ema, uus elukaaslane või vend. Suurim arv ohvreid valimis ühe jälitaja kohta oli 7 ohvrit. Tegu oli pigem üsna atüüpilise ahistava jälitamise juhtumiga, kuivõrd kõik ohvrid olid toimepanija äripartnerid ning ahistav jälitamise toimus ohvrite puhul samaaegselt. Kõige sagedamini sai toimepanija karistada kahe erineva kuriteokoosseisu eest, veidi harvem ka kolme. Siinkohal ei ole arvestatud juhtumeid, millistes toimepanija on kaks täiesti eraldiseisvat kuritegu toime pannud (nt vargus ja ahistav jälitamine) ning karistus määrati ühe menetluse raames. Käesolevaga on silmas peetud vaid selliseid juhtumeid, millistes ahistava jälitamise kuritegu ja veel mõni kuritegu on piisavalt tugevas omavahelises seoses toimepanemise ajal (näiteks lisaks ahistava jälitamise kuriteole murdis toimepanija sisse kannatanu koju). Tüüpiline ahistava jälitamise juhtum on seotud eelkõige psühholoogilise vägivallaga, näiteks sõimamise, karjumise, solvamise, ähvardamise ja alandamisega. Umbes 40% juhtumites esines füüsilist vägivalda.

Keskmine ahistava jälitamise juhtum kestab 221 päeva. Kõige lühem juhtum kestis erandina ühe öö ning kõige pikem 1203 päeva. Suurem osa juhtumeid (umbes 90%) kestis vähemalt kuu, seega on tüüpiliselt tegu pika aja vältel toime pandud jätkuva kuriteoga. 20 juhtumi puhul kestis jälitamine üle aasta, neist kolmel juhul koguni üle 3 aasta. Juhtumites,

milles oli kirjas või sai tuvastada, et ohvril ja jälitajal oli eelnevalt olnud suhe, kestis jälitamine keskmiselt 235 päeva. Juhtumites, mille puhul ei olnud jälitaja ja ohvri vahel eelnevalt olnud romantilist suhet (ohvriks jälitaja endine alluv, äripartner, tuttav, võõras isik ning endise partneri uus elukaaslane), kestis jälitamine keskmiselt 115 päeva.

Teadaolevalt oli jälitajaga ühine(sed) laps(ed) 8 ohvril. Kohtulahendites ei ole alati ühiste laste olemasolu välja toodud, mistõttu võib see arv tegelikkuses olla kõrgem. Kõige lühem juhtum nendest kestis 42 päeva ning kõige pikem 1203 päeva, keskmiselt kestis jälitamine 340 päeva. Juhtumid, kus teadaolevalt ei olnud jälitajal ja ohvril ühiseid lapsi, kestsid keskmiselt 212 päeva. Kahel juhul kaheksast kasutasid jälitajad füüsilist vägivalda ning neist ühel juhul oli kannatanuks ka laps, kellele toimepanija viskas kiviga rindkeresse. Ühel juhul tegi jälitaja ohvri kohta valesüüdistusi kannatanu tööandjatele ja sotsiaaltöötajale. Ülejäänud juhtumite puhul oli tegemist kontakti otsiva jälitamisega ning üks jälitaja tõi oma tegevuse ettekäändeks, et soovib lapsega suhelda. Ühel juhul oli jälitava käitumise ohvriks lisaks emale ka laps, kellega isa soovis järjepidevalt kontakti otsida teda halvustades, süüdistades ja solvates.

Enamjaolt oli jälitajate eesmärgiks ohvrit häirida, hirmutada ning alandada. Erandjuhul, kui ohvriteks olid äripartnerid, oli jälitaja eesmärk sundida ohvreid täitma nende rahalisi kohustusi. Sarnane eesmärk esines veel ühe juhtumi puhul, milles jälitaja püüdis mõjutada endist alluvat oma võlgnevust tasuma. Mõnel juhul oli jälitajate endi sõnul nende motiiv süütu ning neil oli kõigest “huvi vastassugupoole vastu” ja “õilsad armunu isiku eesmärgid”. Suur osa jälitajaid said kannatanu suhtes lähenemiskeelu, kuid alati ei aidanud ka see - 14 juhul oli jälitaja juba rikkunud varasemalt sätestatud lähenemiskeeldu, mõningatel juhtudel ei teinudki jälitajad kriminaalmenetluse ajaks sätestatud lähenemiskeelust välja. Üksikutel juhul esines ka seda, et pärast lähenemiskeelu kohaldamist hakati kontakti otsima hoopis kannatanu tuttavatega või, et jälitav käitumine hoopis arenes välja pärast lähenemiskeelu saamist. Ühel juhul oli jälitaja ka juba varem ahistava jälitamise eest karistada saanud.

Tihti peale üritavad jälitajad kannatanuga ühendust saada e-maili, sõnumite või kõnede teel ning kui nendele ei vastata, ilmuvad nad kannatanu töö- või elukoha juurde. 16 juhul piirdus jälitustegevus vaid küberjälitamisega, 9 juhul ei olnud kohtulahendis mainitud jälitajapoolset helistamist, sõnumite saatmist või muud küberjälitamisega seotud toimingut, seega eeldavasti toimus jälitamine vaid päriselus. Füüsilise jälitamise puhul ilmuti peaaegu kõikidel juhtudel

kannatanu elukohta ning pooled juhtumid sisaldasid endas ka kannatanu töökohas või selle läheduses viibimist. Kõige sagedasemad avalikud kohad, kus jälitaja viibis, olid valitud strateegiliselt vastavalt sellele, kus kannatanu sagedasti käis või oli teada, et ta seal parasjagu viibib - näiteks lapse lasteaed või trenn, puhkekoht, toidupood, jõusaal, restoran, klubi, bussipeatus.

Tabelisse 2 on märgitud ahistav jälitamine (KarS §157³), kui see esines eraldiseisvana, ilma teiste kuritegudeta. Teised kuriteod esinevad aga igal juhul koos ahistava jälitamise kuriteoga, mõnel juhul ka koos veel ühe paragrahviga. Alljärgnevast tabelist nähtub, et kui kokku oli valimis 94 ahistava jälitamise kuritegu, siis vaid 40 juhul esines see eraldiseisvana ning 54 juhul koos teiste kuritegudega. Seega on tavapärasem, et ahistava jälitamise kuriteo raames või koos sellega pannakse toime ka muid süütegusid.

Tabel 2. Kuritegude esinemine

Kuritegu	Sagedus
§157 ³ - ahistav jälitamine	40
§ 121 - kehaline väärkohtlemine	30
§ 120 - ähvardamine	24
§ 331 - lähenemiskeelu rikkumine	14
§ 266 - sissetung	4
§ 199 - vargus	2
§ 213 - arvutikelmus	1
§ 136 - vabaduse võtmine seadusliku aluseta	1

Kuigi ähvardamise eest sai karistada 24 toimepanijat, oli viiteid jälitaja poolsele ähvardamisele välja toodud 47 juhtumis. Vaimset vägivalda ehk solvamist oli 21 juhtumis, alandamist 15 ning karjumist 12 juhtumis. Kannatanuga kontakti otsimist läbi helistamise ja sõnumite saatmise/e-maili esines sama tihti, sageli esines nii helistamist kui ka sõnumite saatmist koos. Peeaegu kõikidel juhtudel, kui kannatanu kohtus jälitajaga töö-, elukohas või mõnes muus paigas, oli see toimepanija poolt planeeritud ning mitte juhuslik kokkusaamine.

Kui kannatanu otsustas jälitaja numbri või kasutaja, millelt sõnumeid tuleb, ära blokeerida, leidis jälitaja uusi viise kontakti leidmiseks, näiteks uute kontode tegemine, uute platvormide kasutamine, sõnumite edastamine läbi tuttavate või ukse taha ilmumine. Enamjaolt kasutati sõnumite edastamiseks telefoninumbrit smside saatmist, Facebooki Messengeri, Instagrami ja e-posti, aga kui sõnumid läbi ei läinud, siis ka postiga kirja saatmist. Kõige loovam viis info edastamiseks oli tehes kannatanu pangakontole 30 väikeste summadega ülekannet, mille selgitustesse oli jälitaja kirjutanud kannatanu jaoks häiriva sisuga teateid.

Kannatanud väljendasid, et see, mida toimepanija teeb, tekitab sageli hirmu ja vaimset pinget ning et nad tundsid end ohustatuna ja häirituna. Toimepanija eesmärk tihtipeale oligi kannatanut alandada, hirmutada ja muul viisil oluliselt häirida. Osad kaasused sisaldasid ka informatsiooni selle kohta, millist reaalselt mõju toimepanija teod kannatanule ja tema elule avaldasid. Näiteks olid osad juhtumid nõnda tõsised, et kannatanule tekkisid juhtunu tõttu vaimse tervise probleemid, peamiselt depressioon või ärevushäired, mistõttu viibisid osad kannatanud isegi psühhiaatriaiglas. Kannatanud hakkasid vältima teatud strateegilisi kohti, mida oli jälitaja valinud, teades ohvri igapäevaseid toiminguid, muutsid telefoninumbreid ning vahetasid sõiduautot.

3.2 Jälitajate tüpoloogia

3.2.1 Intensiivselt kontakti otsija

Antud tüüpi jälitajat esineb kõige enam. Keskmiselt kestab *intensiivselt kontakti otsija* poolne jälitamine 251 päeva.

Intensiivselt kontakti otsijate ühiseks jooneks on järjepidev smside, sõnumite ja/või e-kirjade saatmine, helistamine ning tahte vastaselt eraellu sekkumine. Olenevalt jälitamise perioodi pikkusest varieerub tehtud sõnumite ja kõnede arv toimepanijate vahel märkimisväärselt. Siiski polnud ebatavaline, kui jälitaja helistas poole aasta jooksul üle 4000 korra erinevatelt telefoninumbritelt ja saatis sama aja jooksul veel üle 2400 sõnumi või kasutas 187 erinevat telefoninumbrit, et kontakti saada. Tihtipeale on sõnumite ning kõnede sisu häiriv, hirmutav, solvav ja alandav, komplimendid vahelduvad vulgaarsustega (näiteks “kaunitar oled”, hiljem “situ verd sibul”) ning kannatanult nõutakse kokku saamist. Kui jälitaja ei saa ohvrit

tähelepanu, hakkab toimepanija käima vastu kannatanu tahtmist tema töö- ja elukohas või sellistes strateegilistes kohtades, kus ta teab, et kannatanu sagedasti käib, näiteks ootab teda bussipeatuses, trennis või ühise lapse lasteaia juures.

Jälitamine võib olla nii varjatud (luuramine, kaugelt jälgimine, autoga läheduses sõitmine), kui ka avalik (vahetult pärast ohvrit poe järjekorras seismine üritades suhelda, avalikus kohas tülitamine, elumajja tungimine, kingituste töökohta jätmine). Intensiivsematel juhtudel on jälitajad kasutanud ka ohvri positsioneerimist või paigaldanud kannatanu auto külge gps seadme, mis näitab toimepanijale kannatanu asukohta.

Umbes pooled *intensiivselt kontakti otsijatest* edastasid oma ohvritele ähvardusi. Sageli olid ähvardused seotud kannatanu tapmisega või muud moodi tervise kahjustamisega: “lits, ma leian su üles ja tapan ära”; “ma löön su maha”; “kui sa välja ei tule ma tapan su”; “ma keeran sinul ja su pojal pea otsast”; “ma muutun füüsiliseks kui sa hoor veel ühe korra mentidele kitse paned”. Ähvardati ka ohvri vara, eelkõige kodu või auto kahjustamist. Ohvrid said tihtipeale ähvardusi pärast armastusavaldusi, millele tõenäoliselt ei vastatud nii, nagu jälitajad oleks soovinud. Vägivalda (tõukamist) esines antud tüüpi jälitaja puhul ühel juhul.

3.2.2 Valeväljakutsete tegija

Valeväljakutsete tegijaid esineb kõige vähem. Keskmiselt jälitab *valeväljakutsete tegija* 162 päeva.

Lisaks rohketele kõnedele, smsidele ja sõnumitele eristab antud tüüpi jälitajat teistest käesoleva uuringu jälitaja tüüpidest see, et ta võtab ühendust kolmandate osapooltega, tehes kannatanu elu läbi oma tegevuse võimalikult ebamugavaks. See tähendab, et kui teised jälitajad tegutsevad pigem valdavalt varjatult, siis *valeväljakutsete tegija* toimimisviis hõlmab just kolmandate isikute kaasamist ja seeläbi kannatanu hirmutamist. Pooltel juhtudel jälitas toimepanija kannatanut ka “päriselus”, jättes elukoha juurde lilli ja kirju, järgides avalikes kohtades ja luurates elukoha juures, tungides ohvri korterisse.

Kõige tüüpilisem valeväljakutse tehti häirekeskusele. Toimepanijad väitsid häirekeskusele, et tuleb kontrollida ühise lapse turvalisust ja kannatanu tervislikku seisundit, et kannatanu on

purjus ja seetõttu ohtlik, et ta (jälitaja) tappis kannatanu (kuigi tegelikult ta seda ei teinud), et kannatanu laimab jälitajat Facebookis.

Jälitajad võtsid ühendust ka lastekaitsespetsialistiga ja sotsiaaltöötajaga, väites, et emal on vaimsed probleemid. Kannatanut püüti näidata kui ohtlikku ja hoolimatut vanemat, alandades teda oma tuttavate ja erinevate ametnike ees. Peamine õigustus jälitajatel sellisele käitumisele on mure lapse tervise pärast.

Samuti saadeti e-kirju kannatanu tööandjatele, väites, et kannatanu tehtav töö on ebapädev, et ta on nakatunud koroonaviirusesse või kontakteeruti keeleinspeksiooniga, sest kannatanu ei valda riigikeelt. Tagajärjed, mis on tingitud või kaasnevad jälitaja valeväidetega, on ohvri jaoks sageli alandavad ja piinlikkust tekitavad, pannes ohu näiteks kannatanu suhte oma lapsega või tööandja ja kolleegidega. Ohver tunneb läbielamise tagajärjel hirmu võimaliku negatiivse suhtumise, tööalaste raskuste ja töö kaotamise ees, eriti, kui antud väited sisaldavad süüdistusi, mille kohaselt kannatanu on ohtlik, ebastabiilne ja vaimselt ebaterve.

Pooltel juhtudel esines lisaks eelnevalt mainitule ka vägivalda. Näiteks lõhkus jälitaja omavoliliselt kannatanu koju sisenemiseks rõduukse, loopis munadega kannatanu korteri aknaid, lõhkus kannatanu korteri aknaid, lõhkus parklas seisvat ohvri autot, tungis kannatanule kallale, lõi kannatanut rusikaga näkku. *Valeväljakutsete tegijatest* pooled ähvardasid ohvrit, lubades näiteks kannatanut tappa ning autot ja korteri aknaid lõhkuda.

3.2.3 Vägivaldne jälitaja

Vägivaldseid jälitajaid esines umbes kolmandikul juhtudest. Toimepanijatest 4 naist 6-st olid just selle kategooria all. Keskmiselt jälitab *vägivaldne jälitaja* 148 päeva, seega esineb seda tüüpi jälitajaid üsna sageli, samas on seda tüüpi jälitamise keskmine kestus lühem kui teiste jälitajate tüüpide puhul.

Vägivaldsete jälitajate puhul eristasin need, kes olid vägivaldsed vara vastu nendest, kes olid seda kannatanu suhtes. Vaid üksikutel juhtudel esines vara vastu ja kannatanule suunatud vägivalda koos.

Kõige enam esines vägivalda, mis oli suunatud kannatanule ning suurel osal juhtudest jälitaja ähvardas kannatanut tapmisega, (“ma peksan su vaeseomaks ja sa jääd oma vere sisse lamama”; “ma ei olegi veel tapmise eest kinni olnud”, “varsti sind leitakse siit tiigist”, “oleksin su, hoora, ära tapnud, kui oleksin teadnud, et ta minu käest ära võtad”) kuid ka tervisekahjustuste tekitamisega ja vara rikkumisega. Sageli ei olnud tegu ühe vägivalda episoodiga, vaid korduva füüsilise vägivaldaga, mõnel juhul esines kõigepealt vägivaldset käitumist ning hiljem jälitavat. Esines kägistamist, löömist (rusikaga, lahtise käega, jalaga, esemetega) erinevatesse kehaosadesse, jõuga lükkamist ja tõmbamist, mille tagajärjel ohver kukkus vastu mingit objekti, pipragaasi näkku laskmist, juustest tirimist, jäsemete väänamist ja pigistamist, esemetega viskamist, näiteks kääride või tassiga, küünte sisse löömist, küünistamist, lämmatamist, ninast hammustamist. Üksikutel juhtudel kasutati lisaks endisele partnerile vägivalda ka ühiste laste peal.

Kõige sagedamalt esines viha esemete pihta suunamist siis, kui ilmuti kannatanu elukohta ning ohver ei soovinud jälitajaga rääkida või teda tuppä lasta. Jälitaja seejärel näiteks peksis ust, karjus, märatses, lõhkus uksele, viskas kividena või lõhkus aknaid ja rõdu- või klaasuke üritades majja siseneda. Jälitaja suunas vahel viha ka maja ette pargitud ohvri autole, lõhkudes esiklaasi, torgates läbi rehvid, kriipides auto keret või lõhkudes kojamehe. Ühel juhul sisenes jälitaja kannatanu koju omavoliliselt, lõhkudes hiljem ohvri muusikakeskuse ning lõigates katki padjad.

Vägivaldsete jälitajate toime pandud juhtumid olid kõige suurema varieeruvusega nende sisu poolest. Kõige rohkem esines selliseid juhtumeid, kus jälitaja saatis rohkelt sõnumeid ja helistas, käis korduvalt kannatanu töö- ja elukohas, ähvardas ning kasutas vägivalda. Erandid olid näiteks, kui lisaks eelnevalt mainitule viis jälitaja ära kannatanu koera; kui jälitaja järgnes kannatanule ning seejärel pani käe jalgade vahele ja katsus rindu, tõstis üles kleidi, et näha kas kannatanul on aluspüksid jalas; kui kannatanu rääkis õues telefoniga, lähenes jälitaja kannatanule ja tõmbas alla kannatanu bikiinipüksid; jälitaja riputas kannatanu auto küljepeegli külge kilekoti koos meeste kosmeetikatoodete ja kirjaga; pressis kannatanult välja 5000 eurot, sundides teda kirjutama ja allkirjastama võlakirja; jälitaja filmis kannatanut enda kodu ees, hiljem pannes need pildid sotsiaalmeediasse; jälitaja varastas kannatanu kodust tema ehteid ja kasuka. Ähvardamist esines peaaegu igas juhtumis.

3.2.4 Soovib häbistada

Häbistamise puhul eristasin nii-öelda päriselus ja sotsiaalmeedias häbistamist, mõlemat esines peaaegu võrdselt. *Häbistajatepoolne* jälitamine kestab keskmiselt 363 päeva, mis on antud tüpoloogias kõige pikema kestusega. Sotsiaalmeedias häbistamine kestab keskmiselt 368 ning päriselus häbistamine 310 päeva. Pooltel juhtudel lisandus kannatanuid häbistav käitumine jälitavale käitumisele pärast mõnda aega. Nendel puhkudel üritas jälitaja kõigepealt kannatanuga kontakti saada rohkete kõnede ja sõnumitega ning korduvalt kannatanu elu- või töökoha juurde ilmudes, hiljem lisandus sellele häbistav käitumine. Kõige lühem periood, pärast mida häbistav käitumine jälitavale käitumisele lisandus, oli 1 kuu, kõige pikem poolteist aastat. Häbistajaid esines vaid mõne juhtumi võrra rohkem kui valemäljakutsete tegijaid.

Päriselus alandab jälitaja kannatanut näiteks avalikult, teiste juuresolekul sõimates, valjult ropendades, karjudes ning solvates. Enamjaolt esines seda siis, kui jälitaja järgnes kannatanule tänaval, ühel juhul siis, kui kannatanu tegi tööd ning jälitaja solvas teda klientide juuresolekul. Ühel juhul oli jälitajal juba varasem samalaadne rikkumine, mille eest ta oli ka karistada saanud.

Toimepanijad kasutasid erinevaid viise sotsiaalmeedia kaudu kannatanute maine kahjustamiseks. Jälitajad näiteks logivad kannatanu sotsiaalmeedia kontosse, teevad tema profiilil muudatusi ja saadavad teistele soovimatu sisuga sõnumeid. Toimepanija filmis ja pildistas kannatanut salaja, postitades antud materjalid hiljem enda sotsiaalmeedia kontole üles. Ühel juhul postitas jälitaja korduvalt oma sotsiaalmeedia kontole, kuidas kannatanu on prostituut ning narkomaan ja et tal on c-hepatiit, mistõttu pidi ta teistele tõestama, et on tegelikult terve. Jälitaja tegi kannatanu nime alt tutvumissaidile konto, milles ohver justkui müüks seksi. Toimepanijad on saatnud kannatanu tuttavatele (näiteks emale ja vennale) halvustavaid ja alandavaid sõnumeid, solvates naist inimese ja vanemana, nimetades teda litsiks ja saates kannatanust alasti pilte.

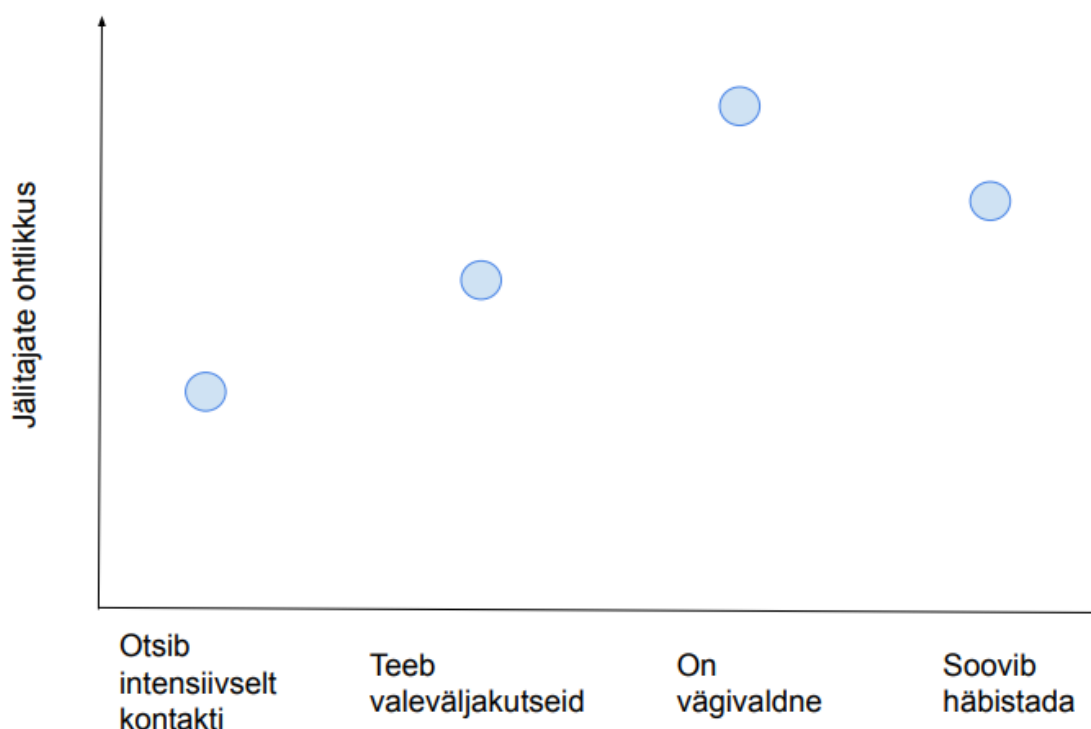
Vägivalda esines kolmel juhul: ühel korral lõi jälitaja kannatanut käega ja peksis aknaid, teisel juhul lõi käega, kolmandal juhul pani põlema kannatanu sõiduautod. Pooltel juhtudel esines ähvardamist, ühel juhul olid ähvardused edastatud hoopiski kannatanu vanaemale, lubades teda vägistada, tappa ja tükeldada: “Varsti tulevad röövlid ja ja vägistavad sind ja su lapselast!

Olge valmis, teid tükeldatakse!"; "Sul raiutakse pea maha, tapetakse ja tükeldatakse! Varsti on su ukse taga mõrvarid!". Seda tüüpi jälitamine kestab küll kõige kauem, kuid on pigem harva vägivaldne.

3.3 Ohtlikkuse astmed

Ohtlikkuse määramisel võtsin arvesse erinevaid faktoreid, mida jälitajad oma käitumisega ohtu seavad. Peamiselt võivad jälitajad kahjustada kannatanu vara ning tervist - nii füüsilist kui ka vaimset ja tekitada ohtu kannatanu elule. Oht elule väljendub ähvardamises - kuigi antud valimis ei läinud jälitajad nii kaugele, et oleks oma ähvardused ellu viinud, ei tohiks antud ähvardusi seetõttu vähem tõsiselt võtta. Erinevat tüüpi jälitajate ohtlikkuse võrdlemiseks koostasin graafiku, (Joonis 1) mis ilmestab ohtlikkuse tasemeid ning antud tasemed on leitud võttes arvesse iga tüpoloogia kohta leitud tegureid.

Joonis 1. Jälitajate ohtlikkus.

Intensiivselt kontakti otsija on uuritud jälitajate hulgast kõige vähem ohtlik. Tema teod on intensiivsed ja võivad kahjustada kannatanu vaimset seisundit, kuid enamjaolt nad kannatanu suunas füüsilist vägivalda ei kasuta ega vara ei kahjusta. Sellest hoolimata ei tohiks alahinnata

jälitajate võimeid ning kannatanute poolt tuntav hirm on igati õigustatud, eriti, kui suhtes on varasemalt vägivalda esinenud. Ähvardamist esines pooltes juhtumites.

Valeväljakutsete tegijate teod on äärmiselt intensiivsed, kahjustades lisaks ohvri vaimsele tervisele ka tema suhteid teiste inimestega. Lisaks tuleb arvesse võtta, et pooltel juhtudel kasutasid jälitajad vägivalda, nii kannatanu kui ka tema vara peal. Pooltel juhtudel esines ähvardamist, mis tekitab kannatanus hirmu ning ohtu oma elu üle.

Vägivaldset jälitajat võib pidada kõige ohtlikumaks antud tüpoloogias, sest lisaks füüsilisele ja vaimsele vägivallale on toime pandud teod võrreldes teist tüüpi jälitajate poolt toime pandud tegudega etteaimamatud ning see varieeruvus, milleks jälitajad on võimelised, on väga suur. Oht on ka kannatanu varale. Peaaegu kõikides juhtumites esines ähvardamist.

Häbistajaid võiks pidada toimepandud tegude järgi umbes sama ohtlikuteks kui valeväljakutsete tegijaid, kuid arvesse tuleb võtta, et keskmine jälitamise periood kestab rohkem kui kaks korda kauem. Nad ei pane enamjaolt ohtu kannatanu füüsilist tervist või vara, kuid pikaaegse jälitamise ning avaliku häbistamise mõju vaimsele tervisele võib olla üpriski tõsine. Nad tekitavad kannatanutele mainekahju ning kahjustavad suhteid teiste inimestega. Kui teiste ees kannatanu sõimamist ja solvamist näevad vaid ümberringi viibivad inimesed, siis sotsiaalmeedias avalikult solvava ja häbistava sisu postitamine jõuab rohkemate inimesteni. Ähvardamist esines pooltes juhtumites, seega on ka oht kannatanu elule.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milline on ahistava jälitamise kui kuriteo olemus. Antud töös kasutati kvalitatiiv-kvantitatiivset metoodikat ehk *mixed*-meetodit ning juhtumiuurimust. Kuigi valimisse ei kuulunud kõik registreeritud juhtumid, vaid valdav osa kohtusse jõudnud juhtumitest, tuleb arvestada, et käesolev uuring ei anna ilmselgelt täielikku ja igakülgset sissevaadet ning selgitusi antud kuriteole. Samas on valim piisavalt suur ja esinduslik, et siiski selle pinnalt teatavaid üldistusi teha ning saada ülevaade sellest, millise kuriteoga täpsemalt tegu on, kuidas neid kuritegusid toime pannakse, milline on ohvri ja toimepanija omavaheline suhe ning milline on nende kuritegude toimepanemise kestus.

4.1 Mis on ahistav jälitamine?

Ahistava jälitamise kuriteo võib liigitada eelkõige lähisuhtevägivalla alla. Nagu leidsid ka Basile ja Hall (2011), on jälitajatepoolse vägivalla puhul peamiselt tegemist vähem tõsiste juhtumitega (näiteks lükkamine või käega löömine) või mittefüüsilise vägivallaga. Mittefüüsilise ehk vaimse vägivalla puhul kaasneb ahistava jälitava käitumisega näiteks sõimamine, karjumine, solvamine, ähvardamine ja alandamine. Füüsilist vägivalda esines lisaks vägivallatsejate tüpoloogia alla kuuluvatele juhtumitele veel 7 juhul. Seega, kuna füüsilist ja vaimset vägivalda kokku esineb enamustes juhtumites, on ahistava jälitamise puhul ilmselgelt tegu vägivaldse kuriteoga.

Ahistava jälitamise kui nähtuse tõsidust näitab ka leid, et 94-st juhtumist 54-l juhul esines koos ahistava jälitamise kuriteoga ka veel vähemalt üks süütegu, näiteks kehaline väärkohtlemine, ähvardamine, lähenemiskeelu rikkumine, sissetung, vargus, arvutikelmus või seadusliku aluseta vabaduse võtmine. Tegelikult ei ole ka see number päris ammendav - kui näiteks ähvardamise eest sai karistada 24 toimepanijat, sisaldas 47 juhtumit kannatanu ähvardamist ehk ohtu ohvri elule. 14 juhul oli jälitaja rikkunud juba varasemalt sätestatud lähenemiskeeldu, mis näitab, et ahistava jälitamise paragrahvi loomine on olnud väga oluline, sest varasemalt oli lähenemiskeeld ainus õiguslik kaitsevahend jälitamise vastu.

Tegevused, mida jälitajad tegid, olenevalt tüpoloogiast, olid järgmised: põhjuseta viibimine või ootamine kodu või töökoha lähedal, tahtlikult järgnemine, ohvri vara kahjustamine, soovimatute kingituste tegemine, soovimatute solvavate ja ähvardavate e-kirjade ning

sõnumite saatmine, helistamine, tundliku info ja intiimse sisuga piltide jagamine kolmandate isikutega, ohvri positsioneerimine läbi gps seadmete, ühenduse võtmine kolmandate isikutega tehes kannatanu kohta valeväiteid. Kui võtta arvesse juhtumite mitmekesisust ja toimepanijate leidlikkust erinevatel viisidel kannatanu ellu sekkumisel ja hirmutamisel, võiks öelda, et olemasolev ahistava jälitamise karistusõiguslik määratlus tagab ohvritele üsnagi efektiivset kaitset.

Jälitajate teod tundusid olema enamjaolt ajendatud vihast, kibedusest, vaenulikkusest, agressiivsest iseloomust, impulsiivsusest, omandihimust ning mõnel juhul kadedusest kannatanu uue suhte üle. Tõenäoliselt tundsidki jälitajad pärast suhte purunemist, et neil pole enam kontrolli endise partneri üle, mistõttu sooviti kannatanu eraellu sekkuda. Antud käitumise põhjuseid aitavad selgitada kiindumusteooria (MacKenzie jt, 2008), relatsioonilise eesmärgi poole püüdlemise teooria (Spitzberg, Cupach, 2007) ning nartsissistliku haavatavuse psühhodünaamilise kontseptsioon (Meloy, 1999), millede ühine nimetaja on see, et indiviid tunneb, et tema õnne- ning väärtustunne kasvab, kui ta on jälitatava inimesega lähedane (Wheatley jt, 2020a). Enamusest lahenditest selgus, et jälitustegevuse eesmärgiks oli ohvrit häirida, hirmutada ja alandada. See tähendab ka seda, et kuna mõnel juhul esines juba suhtes olles füüsilist vägivalda, ei saa ohver pärast suhte lõpetamist tegelikult vägivallatseja küüsisst ära ning terror kestab veel tihtipeale kuid pärast suhte lõppu.

4.1.1 Küberjälitamine

Mingit küberjälitamise vormi (nt korduvat sõnumite, e-kirjade saatmist ja/või helistamist) esines peaaegu igas juhtumis. Lisaks küberjälitamisele esines paljudes juhtumites ka jälitamist väljaspool internetti, st tahtlikut järgnemist, põhjuseta kodu või töökoha juures viibimist. Seega on üsna õiglane järeldada, et küberjälitamise element on muutunud jälitamise tavapäraseks osaks. Sarnaselt Maple jt (2011) uuringu tulemustele (76% uuringus osalejatest jälitati päriselus, kuid sellele lisandus hiljem ka küberjälitamine, 4% uuringus osalejaid olid küberjälitamise ohvrid ja hiljem lisandus päriselus jälitamine ning 20% uuringus osalejaid jälitati vaid internetis) esines antud uurimistöö valimis olnud juhtumites enamjaolt küberjälitamist koos päriselus jälitamisega. Siiski oli märgata tendentsi, et esmalt üritavad jälitajad kannatanuga ühendust saada pigem e-maili, sõnumite või kõnede teel ning kui

nendele ei reageerita ootuspäraselt või neid koguni ignoreeritakse, ilmuvad toimepanijad kontakti saamiseks kannatanu töö- või elukoha juurde.

Peamine viis, kuidas küberjälitamise puhul üritasid kannatanud jälitajapoolset tegevust takistada, oli sotsiaalmeediakontode või telefoninumbrate blokeerimine, millelt sõnumid ja kõned tulid. Siiski, on jälitajad oma tegevuses üpriski sihikindlad ning nende jaoks pole probleem jälitustegevuse jätkamiseks uusi kontosid luua või telefoninumbreid hankida - ühel juhul näiteks kasutas jälitaja 187 erinevat telefoninumbrit, et kannatanuga kontakti saada. Nobles jt. (2014) leidsid, et küberjälitamise ohvrid kasutasid võrreldes tavalise jälitamise ohvritega enesekaitseks rohkem erinevaid viise, sest küberjälitamine on sama isiklik rikkumine kui päris jälitamine, kuid lisaks võivad jälitajad ohvri alandamiseks interneti postitada midagi, mida on sealt hiljem raske kustutada. Küberjälitamine on oma loomult pikka aega kestav ja intensiivne ning viise, kuidas teise inimese eraellu sekkuda, on mitmeid.

Osad kaasused sisaldasid infot selle kohta, millist mõju toimepanija teod kannatanule ja tema elule avaldasid, näiteks vaimse tervise probleeme, nagu depressiooni või ärevushäireid. Mõnel juhul pidid kannatanud seetõttu isegi psühhiaatria haiglas viibima, millest võib järeldada, et jälitamine on tõsine nähtus. Ka Worsley jt (2017) leidsid, et peamine (küber)jälitamise mõju vaimsele tervisele on sageli koos esinevad ärevus ja depressioon. Teadupoolest võivad antud vaimse tervise probleemid inimese igapäevasele hakkamasaamisele olla väga laastavad, mistõttu võivad nad jälitustegevuse tagajärjel tekkinud vaimse tervise probleemide tõttu kaotada oma töö või lähedased.

4.2 Sotsiaalne kontekst

4.2.1 Toimepanija ja ohvri suhted

Tulemustest selgus, et peamiselt on jälitajaks mees ning kannatanuks tema endinepartner/abikaasa/elukaaslane. Eranditeks olid juhud, kus jälitajaks oli naine (6 juhtumit) või kannatanuks oli jälitaja endine alluv, äripartner, tuttav, võõras isik ning endise partneri uus elukaaslane. Enamjaolt nendes juhtumites, kus ohvriks ei olnud (endine) lähisuhtepartner, vägivalda ei esinenud. Kaks juhtumit, kus vägivalda kasutati, olid seotud endise alluva ja äripartneri käest raha välja nõudmisega, ühe puhul oli tegemist endise partneri uue

elukaaslasega. Kui Starzer ja Weber (2012) leidsid, et (endise) partneri poolt toime pandud jälitamiskäitumisega kaasneb rohkem vägivaldset käitumist, siis käesolevas uuringus esines vägivalda pooltes juhtumites (kolmes kuuest), mis ei olnud endise partneri poolt toime pandud. Tjaden ja Thoennes (1998) leidsid, et pooltest naissoost jälitamise ohvritest on jälitatud oma endise või praeguse lähisuhtepartneri poolt, kuid käesoleva uuringu tulemuste kohaselt on see protsent kindlasti suurem. Samas sai mõningate juhtumite puhul vaid tuvastada jälitaja ja ohvri romantilise suhte olemasolu, sest otseselt polnud seda välja toodud. Osade juhtumite puhul sai järeldada, et romantilised tunded olid vaid ühepoolised. Jälitajad tõid sel puhul käitumise motiiviks “huvi vastassugupoole vastu” ning “õilsad armunu isiku eesmärgid”. Mullen (2001) tõi samuti välja, et jälitajatel ei pruugi alati olla kriminaalseid kavatsusi, vaid nad võivad soovida näiteks uut suhet algetada, kuid nende eesmärkide täideviimise viis võib olla ohvri jaoks hirmutav.

Jälitaja saab leida rohkem viise ja vabandusi oma tegevuse põhjendamiseks, kui tal on ohvriga ühised laps(ed). Jälitaja võib esitada valeteateid lapse väärkohtlemise kohta, esitada kohtusse hagi (nt hooldusõiguse üle vaidlemiseks) või ette võtta muid juriidilisi toiminguid, et sundida kontakti ohvriga, rakendada oma võimu ning (endist) partnerit koormata (Miller, Smolter, 2011). Teadaolevalt oli neljal valeväljakutsete tegijal ohvriga ühised lapsed, neist võtsid kolmandate osapooltega ühendust seoses lapse heaoluga kaks jälitajat. Ühel juhul võeti ühendust lastekaitse spetsialisti ja lapse treeneriga, teisel juhul häirekeskusega, et kontrollitaks ohvri tervislikku seisundit ja lapse turvalisust. Teadaolevalt ei ähvardanud ükski jälitaja, kellel oli kannatanuga ühiseid lapsi, kannatanut laste ära võtmisega. See erineb Lökkegaardi jt (2019) uuringu tulemustest, mille kohaselt oli üle 80% jälitajatest ohvrit laste ära võtmisega ähvardanud, kui too peaks mehe juurest lahkuma. Samuti tõid Lökkegaard jt (2019) välja, et jälitaja võib kasutada ühiseid lapsi manipuleerimisvahenditena, sihtmärkidena või liitlastena. Seda, et jälitaja kasutab last manipuleerimisvahendina ja sihtmärgina oli näha ka käesoleva uuringu tulemustes – jälitaja tõi oma tegevuse ettekäändeks, et soovib lapsega suhelda, lisaks emale kannatas ka laps füüsilise vägivalla all, lisaks emale oli ka laps jälitustegevuse ohver.

Logan ja Walker (2009) tõid välja, et sageli on laste tõttu emadel rohkem väljakujunenud igapäevaseid rutine, mistõttu on nad ka lihtsamad sihtmärgid. Lisaks leidsid Lökkegaard jt, (2019) et lähisuhtepartnerist jälitajad teavad tihtipeale, kus ja millistel aegadel ohver töötab,

kes on ta pere ja sõbrad, tema igapäevaseid rutiine ja kohti, kus ohver sageli võib viibida. Kannatanu tavapärase rutiini ja viibimispaiga teadmine ilmselgelt lihtsustab jälitamist toimepanija jaoks. Antud uuringu puhul oli selgelt näha, kuidas jälitaja valis teadlikult strateegilisi kohti, kus ta ohvrit jälgis ja jälitas, näiteks lapse lasteaed või trenn, puhkekoht, toidupood, jõusaal, restoran, klubi ja bussipeatus ning kannatanud hakkasid seepeale just neid samu kohti vältima. Ka Pathé ja Mullen (1997) leidsid, et traditsioonilise jälitamise puhul võidakse muuta oma elu-, töökohta ja kooli või näiteks hakkavad kannatanud vältima sotsiaalseid koosviibimisi, et vähendada võimalust jälitajaga kokku puutuda. Kuna lähisuhtepartnerist jälitaja teab kannatanu peret ja sõpru, hakkasidki jälitajad nendega kontakti otsima, kui ohver neid ignoreeris või jälitaja sotsiaalmeediakontod ära blokeeris.

4.2.2 Jälitamise kestus

Jälitamise kestuseks antud uurimistöös oli keskmiselt **221** päeva. Juhtumid, kus jälitajal ja kannatanul ei olnud ühiseid lapsi, kestsid keskmiselt **212** päeva ning juhtumid, kus olid, **340** päeva. See tähendab, et ühiste laste olemasolu ja jälitamise kestus on omavahel seotud ning Hayes ja Kopp (2021) said sellise tulemuse ka oma uuringus. Juhtumites, mille puhul ei olnud jälitaja ja ohvri vahel eelnevalt olnud romantilist suhet, kestis jälitustegevus keskmiselt **115** päeva. Juhtumites, milles oli kirjas või võib kohtulahendi sisu järgi tuvastada, et ohvril ja jälitajal oli eelnevalt olnud romantiline suhe, kestis jälitustegevus keskmiselt **235** päeva. Logan ja Walker (2009) leidsid, et nende jälitajate tegevus, kellel on olnud eelnevalt ohvriga romantiline suhe, võib kesta pikemat aega, sest nende tegevus võib väljenduda ka muudes vägivaldse käitumise vormides, mis ei pruugi olla kättesaadavad nendele jälitajatele, kellel pole olnud ohvriga romantilist suhet või kes on ohvri jaoks võõrad. Løkkegaard jt (2019) toovad välja, et lähisuhtepartnerist jälitaja teab tihtipeale ohvri suuremaid hirme, tema muresid ja nõrkusi, kus ja mis aegadel ohver töötab, kes on ta pere ja sõbrad, tema igapäevaseid rutiine ning kohti, kus ohver sageli viibida võib, mistõttu võib jälitustegevus kauem kesta. Sarnaselt Tjadeni ja Thoennesi (1998) leiule, kestis ka antud uurimuses lähisuhtepartneri poolne jälitamine umbes kaks korda kauem kui mitte-lähisuhtepartneri poolne jälitamine. Välja tuleb aga tuua, et viisid kestuse võrdlemiseks võivad erineda ning võrdluseks on 1998 aasta uuring, seega võisid erineda võimalused jälitamiseks, eriti, kuna tol ajal ei olnud veel internetil nii suur roll inimeste igapäevaelus. Samuti on käesoleva uurimistöö valimis kohtusse jõudnud juhtumid, kuid Tjadeni ja Thoennesi (1998) uuringus

kasutati *self-report* meetodit, mis tähendab, et võis juhtuda, et osalejad ei mäletanud enam juhtunut täpselt või nad ei pruukinud vastuseid andes rääkida täit tõtt. Suurem osa jälitamisest kestis alla aasta, sellise tulemuse said ka Tjaden ja Thoennes (1998) ning Hellmann ja Kliem (2015).

4.3 Tüpoloogiad

Mullen jt töötasid 1999. aastal välja jälitajate klassifikatsiooni, mis on ka kõige laialdasemalt kasutusel. Nemad jagasid jälitajad viite kategooriasse jälitamise põhjuste järgi (jälitaja, kes otsib suhet ja ei tea et tema tegevus teeb kellelegi kahju; jälitaja, kes otsib intiimsust ja tal on ohvri kohta luululised arusaamad; jälitaja, kes saab võimutundest seksuaalset rahuldust; jälitaja, kes ei suuda aktsepteerida, et suhe on läbi; jälitaja, kes usub, et temaga on valesti käitunud ning ta soovib kätte maksta) (ibid.). Kuigi minu analüüsitavatest kohtulahenditest suures osas ei selgunud otseseid jälitava tegevuse toimepanemise põhjuseid, ilmnes mõningate juhtumite puhul märke Mulleni jt väljatöötatud jälitajate kvalifikatsioonist. Näiteks jälitajad, kelle sõnul oli nende motiiv süütu ning neil oli kõigest “huvi vastassugupoole vastu” või “õilsad armunu isiku eesmärgid” võiks asetada kategooriasse “jälitaja, kes otsib suhet ja ei tea, et tema tegevus teeb kellelegi kahju”. “Jälitaja, kes usub, et temaga on valesti käitunud ning ta soovib kätte maksta” kategooriasse võiks asetada jälitaja, kelle eesmärk oli sundida äripartneritest ohvreid täitma nende rahalisi kohustusi või jälitaja, kes püüdis mõjutada endist alluvat oma võlgnevust tasuma. Osa jälitajaid võiks liigitada “jälitaja, kes otsib intiimsust ja tal on ohvri kohta luululised arusaamad” alla, sest 187 erineva telefoninumbri kasutuselevõtmine, et kellegagi kontakti saada võiks näidata luululiste arusaamade olemasolu - justkui jälitaja mõtleks, et kuigi ohver tema korduvaid kontaktiotsimisi üritab blokeerida, on tal veendumus, et ta peab siiski kannatanuga kontakti saama ning et tal on selleks ka õigus. “Jälitaja, kes ei suuda aktsepteerida, et suhe on läbi” alla võiks liigitada suure osa jälitajatest - kuna sageli algas jälitustegevus pärast suhte lõppu, võiks järeldada, et jälitajad ei suutnud leppida suhtest lahti laskmisega.

Samuti liigitatakse jälitajaid näiteks vastavalt sellele, mis tüüpi suhe on neil varasemalt ohvriga olnud (intiimsuhe, ohver ja jälitaja on tuttavad, ohver on avaliku elu tegelane, ohver on võõras) (Mohandie jt, 2006) või kas jälitaja on psühhopaatilise või psühhootilise

iseloomuga (Geberth, 1992). Minu analüüsitavatest juhtumites olid suurem osa ohvreid ja nende jälitajaid olnud suhtes ning olemasoleva andmestiku pinnalt pelgalt selle alusel jälitajaid jaotada (et kas toimepanija oli ohvriga olnud varasemalt romantilises suhtes või mitte) tundus liiga ühetasandiline ja pinnapealne. Samuti ei saanud kohtulahenditest teada piisavalt infot, et jagada jälitajaid psühhopaatilise või psühhootilise iseloomu järgi. Lähtudes andmetest välja joonistunud mustritest tundus õige luua kogutud andmetest lähtuv tüpoloogia. Analüüsitud kaasuste põhjal joonistus välja nelja tüüpi ahistajaid: intensiivselt kontakti otsijad, vaevaljakutsete tegijad, vägivaldsed ning need, kes soovivad kannatanut häbistada.

Intensiivselt kontakti otsija poolne jälitamine kestab keskmiselt 251 päeva ning seda tüüpi jälitajat esines kõige enam. Tõenäoliselt esineb antud jälitajat kõige sagedamini, sest kellegagi kontakti otsimine on praegusel ajastul väga lihtne, isegi, kui ohver üritab suhtlust teise osapoollega lõpetada. Samuti võib kellegagi järjepidev kontakti otsimine tunduda ohvri jaoks piisavalt süütu, et sellest mitte kellelegi teatada. Lisaks ei pruugi ohvril olla piisavalt hea tugisüsteem, näiteks ei võeta jälitamist eriti tõsiselt või soovitatakse jälitaja ära blokeerida (kuid tulemustest on näha, et see pole eriti tõhus). *Vaevaljakutsete tegija* poolne jälitamine kestab keskmiselt 162 päeva ning seda tüüpi jälitajat esines kõige vähem. Antud tüüpi esineb ehk seetõttu kõige vähem, sest vaevaljakutsete tegemine annab ka kolmandatele osapoolle märku sellest, et miskit on valesti. *Vägivaldse jälitaja* poolne jälitamine kestab kõige vähem - keskmiselt 148 päeva. Seda tüüpi jälitajat esines umbes kolmandikul juhtudest. Tõenäoliselt on antud tüüpi jälitustegevus kõige lühem, sest füüsiline vägivald annab ohvrile selgemalt märku, et tegemist on kuriteoga ning sellest tuleb politseile teatada. *Häbistavate jälitajate* tegevus kestab kõige kauem - keskmiselt 363 päeva. Ilmselt saab antud tüüpi jälitaja nii kaua tegutseda, kuna füüsilisi vigastusi esineb pigem harva ning häbistava jälitamise puhul ei pruugi ohvrid teada, et abi saamiseks on võimalus pöörduda politsei poole. Häbistavaid jälitajaid esines vaid mõne võrra rohkem, kui vaevaljakutsete tegijaid.

Kõige ohtlikumaks jälitajaks võiks pidada *vägivaldset jälitajat*, sest lisaks füüsilisele ja vaimsele vägivallale on toime pandud teod etteaimamatud ning nende tegudel on suur varieeruvus. Näiteks esines lisaks vägivaldsele käitumisele (kägistamisele, löömisele, esemetega viskamisele, hammustamisele, lämmatamisele jne) ohvri koera ära viimist, ohvrit 5000 euro välja pressimist, ohvri kodust ehete ja kasuka varastamist, tahtevastast käte ohvri jalge vahele panemist ning rindade katsumist. Lõkkegaard jt (2019) tõid ka välja, et ahistava jälitamise puhul on probleemiks nii taasesinemine, mitmekesisus kui ka ettearvamatus, mis

ohvris stressi põhjustavad, eriti, kui ahistava käitumisega kaasneb või on varem kaasnenud ähvardamine või vägivaldne käitumine. Baum jt (2009) leidsid, et 46% jälitamisohvritest kardab teadmatust selle osas, mida jälitaja järgmisena võib teha. Lisaks muudele tegudele, mis jälitajad toime panevad, võib ka füüsilist vägivalda esineda erinevatel viisidel ning ohver ei saa kunagi kindel olla selles, mida jälitaja järgmisena teeb või kas ta enda ähvardused ellu viib. Ohtlikkuselt järgmine võiks olla *häbistaja*. Nad enamjaolt ei kasuta kannatanu peal füüsilist vägivalda, kuid keskmine jälitamise periood kestab leitud tüpoloogiatest kõige kauem. Nobles jt (2014) väitsid, et küberjälitamine on sama isiklik rikkumine kui jälitamine ning jälitajad võivad ohvri alandamiseks internetti postitada midagi, mis jõuab suurele vaatajaskonnale ja mida on hiljem raske kustutada. Jälitajad, kes ohvrit just interneti teel häbistasid, tegid näiteks enda lehele ohvri kohta valepostitusi (kannatanu on prostituut, narkomaan, tal on c-hepatiit), valekasutaja tutvumissaidile või saates ohvri tuttavatele ohvrist alasti pilte. Antud juhtumite puhul ongi tegemist toimingutega, mis jõuavad rohkete inimesteni ja mille täielik eemaldamine internetist võib olla keeruline kui mitte võimatu. *Valeväljakutsete tegijat* võiks pidada häbistajatest veidi vähem ohtlikuks. Pooltel juhtudel esines ähvardamist ja füüsilist vägivalda ning valeväljakutsete tegemine oma olemuselt kahjustab lisaks ohvri vaimsele tervisele ka suhteid teiste inimestega. Kui Miller ja Smolter (2011) leidsid, et jälitaja võib esitada valeteadeid seoses ühise lapsega, et kontakti ohvriga sundida, oma võimu rakendada ja oma endist partnerit koormata, siis antud uurimistöös tundus, et valeväljakutsed on samuti seotud ohvri koormamisega, isegi, kui ühiseid lapsi ei olnud. Näiteks võttis jälitaja ühendust kannatanu tööandjaga, valetades, et ohver on ohtlik ning et ta on ebastabiilne - olukord tekitas ebamugavust ohvri ja ta tööandja vahel ning valeväidete esitamise põhjuseks tundus lihtsalt ohvrile tüli tekitamine. Kõige vähem ohtlikuks võiks pidada *intensiivselt kontakti* otsijaid, sest enamjaolt nad füüsilist vägivalda ei kasuta ja kannatanu vara ei kahjusta. See aga ei tähenda, et “lihtsalt jälitajad” oleksid ohutud, sest ähvardusi võib pidada otseseks ohuks kannatanu elule ning ka seda tüüpi jälitamine on kannatanu vaimset tervist kahjustav. Kahu (2017) tõi välja, et ahistajad kasutavad tihti meetodeid, mis on väga peened või vaevu hoomatavaid ning mis kõrvalvaatajatele võivad tunduda kahjutud. Kõrvalised isikud ei pruugi aru saada kellegagi järjepideva kontakti otsimise tõsidusest või sellest, miks ohvrile ei meeldi kui jälitaja lilli ja kingitusi toob, sest iseloomult on antud žest positiivne. Igat tüüpi jälitamine, kuid eriti pikaaegne, võib olla ohvri jaoks laastav ning laiaulatuslik, mõjutades tema elu nii psühholoogilisest, sotsiaalsest kui ka ökonoomsest aspektist.

Soovitused

Selleks, et ahistavat jälitamist esineks vähem ning et jälitamine ei kestaks pikka aega, tuleks inimesi antud teema kohta teadvustada, eelkõige ühiskonda tervikuna. On tõenäoline, et inimesed ei pruugi olla teadlikud, mis võimalused neil ohvriks sattudes on, et kurjategija tegevust takistada ja mis seadused neid antud juhul kaitsevad. Kui inimesed saavad aru kuriteo olemusest, oskavad ka nad seda oma lähedaste puhul märgata ning neid abi saamiseks suunata või märkavad nad, et nende sõber paneb toime jälitamisega seotud kuritegu. Juhul, kui ohver suundub politsei poole, on oluline, et ta saaks kohe nõu ja abi, et jälitamine ei kestaks pikka aega. Politsei saab ohvrit teavitada, kuidas tõendeid koguda ja mida muud saab ohver ise ette võtta, et jälitaja tegevust tõkestada ja end ohu eest kaitsta.

Ühiskonna tähelepanu saaks probleemile juhtida kampaaniatega. Kuna ahistav jälitamine kaasneb sageli koos lähisuhtevägivallaga, on oluline, et inimestel tekiks seos kahe nähtuse vahel ning see aitaks ohvritel kiiremini olukorrast pääseda. Tähtis on ohust rääkida ka koolis, eriti, kuna praegusel ajastul, kus internet on inimeste igapäeva osa, leidub küberahistamiseks rohkelt viise ja võimalusi.

Lisaks on autori arvates on väga oluline, et ei tehtaks avalikes kohtulahendites vigu ohvrite privaatsuse tagamisel. Andmeid kogudes selgus, et mõnel juhul oli kannatanu kodune aadress või e-mail, millest saab ta täisnime välja lugeda, jäetud tsensuurimata. Eesti kohtud peaksid tagama kuriteo kannatanute õigustele tugevama kaitse, sh veenduma, et kannatanute isikuandmed ei ole kõigile vabalt kättesaadavad. Kui Sina oled kannatanud ja Sinu isikuandmed on avalikult kättesaadavasse kohtulahendisse jäetud muutmata kujul ja soovid taotleda isikuandmete asendamist, siis pöördu vastava taotlusega kohtulahendi teinud kohtu poole. Kohtute kontaktandmed leiad www.kohus.ee veebilehelt.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milline on ahistava jälitamise kui kuriteo olemus, leides, millisel viisil ahistava jälitamise kuritegusi toime pannakse ning milline on antud kuritegude sotsiaalne kontekst. Analüüs põhines kõikidel Riigi Teatajast leitavatel avalikel kohtulahenditel aastatest 2018-2021, milles sisaldus viide Karistusseadustiku §-le 157³. Valim koosnes 94 kohtulahendist.

Tööst selgus, et ahistava jälitamise puhul on tegemist pika aja vältel toime pandud jätkuva kuriteoga. Eelkõige liigitub ahistav jälitamine lähisuhtevägivalla alla, sest enamjaolt oli jälitajate näol tegemist endiste partneritega, kes tihtipeale kasutasid ohvrite peal mingit vormi vägivalda, kõige sagedamini esines vaimset vägivalda. Selgus, et küberjälitamise element on muutunud jälitamise tavapäraseks osaks. Analüüsitud juhtumitest joonistus välja neli tüpoloogiat: intensiivselt kontakti otsija, vaevaljakutsete tegija, vägivaldne ning häbistada sooviv jälitaja. Leitud tüpoloogiad aitavad aimu saada erinevat tüüpi jälitajatest, mis tegusid nad võivad toime panna, kui kaua nende tegevus kestab ning kui ohtlikud nad on. Antud töös on võimalik näha, milline seos on jälitaja-ohvri vahelisel suhtel ja ühiste laste olemasolul jälitamise kestusele ning milline on toimepanija tegude mõju kannatanule ja tema elule.

Käesoleva uuringu piiranguks on kindlasti asjaolu, et mõnel juhul polnud juhtumite sisus selgesõnaliselt välja toodud ohvri ja jälitaja omavahelist suhet, mistõttu pidi konteksti tuvastama, seega ei pruugi tehtud järeldused olla saajaprotsendiliselt õiged. Samuti võis olla juhtumeid, kus ohvril ja jälitajal oli lapsi, kuid seda polnud lahendis välja toodud, mistõttu võivad uuringu tulemused tegelikkusest erineda.

Kuna Eestis on ahistavat jälitamist uuritud vähe ning needki uuringud keskenduvad õiguslikule probleemistikule, võiksid edasised uuringud keskenduda samuti ahistava jälitamise kui nähtuse uurimisele. Kindlasti võiks uurida, mis raskendab/takistab abi otsimist ning kuidas mõjutab laste olemasolu ahistava jälitamise dünaamikat. Samuti oleks oluline teada, miks ahistava jälitamise juhtumid nii pikka aega kestavad. Veel oleks huvitav teada jälitajate perspektiivi, mis põhjustel ja eesmärkidel nad antud kuritegusid toime panevad, et potentsiaalselt mõista kuriteo kui nähtuse sügavamaid tagamaid.

KASUTATUD KIRJANDUS

Ahlgrim, B., Terrance, C. (2018). Perceptions of cyberstalking: impact of perpetrator gender and Cyberstalker/victim relationship. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(7-8). doi:10.1177/0886260518784590

Basile, K. C., Hall, J. E. (2011). Intimate partner violence perpetration by court-ordered men: Distinctions and intersections among physical violence, sexual violence, psychological abuse, and stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(2), 230-253. doi:10.1177/0886260510362896

Baum, K., Catalano, S., Rand, M. (2009). *Stalking Victimization in the United States*. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics.

Bendlin, M., Sheridan, L. (2019). Risk Factors for Severe Violence in Intimate Partner Stalking Situations: An Analysis of Police Records. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(17-18), 7895-7916. doi: 10.1177/0886260519847776

Beran, T., Li, Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of educational computing research*, 32(3), 265-277. doi:10.2190/8YQM-B04H-PG4D-BLLH

Bocij, P., Griffiths, M. D., McFarlane, L. (2002). Cyberstalking: A new challenge for criminal law. *The Criminal Lawyer*, 122, 3-5.

Budd, T., Mattinson, J. (2000). *The Extent and Nature of Stalking: Findings from the 1998 British Crime Survey*. London: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.

Cain, N. M., Pincus, A. L., Ansell, E. B. (2008). Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28(4), 638–656. doi:10.1016/j.cpr.2007.09.006

Catalano, S. (2012). Stalking victims in the United States – Revised. U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Statistics.

Cavezza, C., McEwan, T. E. (2014). Cyberstalking versus off-line stalking in a forensic sample. *Psychology, Crime and Law*, 20(10), 955-970. doi:10.1080/1068316X.2014.893334

Cupach, W. R., Spitzberg, B. H., Bolingbroke, C. M., Tellitocci, B. (2011). Persistence of attempts to reconcile a terminated romantic relationship: A partial test of relational goal pursuit theory. *Communication Reports*, 24(2), 99–115. doi:10.1080/08934215.2011.613737

Davis, K. E., Swan, S. C., Gambone, L. J. (2010). Why doesn't he just leave me alone? Persistent pursuit: A critical review of theories and evidence. *Sex Roles*, 66(5–6), 328–339. doi:10.1007/s11199-010-9882-3

Dove, C. E. (i.a.). Types of Stalkers: Typologies Based on Behavior, Relationship, and Intent. Kasutatud 13.12.2021, https://chrisdovewrites.com/2021/01/14/types-of-stalkers-typologies-based-on-behavior-relationship-and-intent/#The_Profile_of_a_Stalker

Euroopa Liidu Teataja. (2006). EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2006/54/EÜ. Meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuestisõnastamine).

Euroopa Nõukogu. (i.a.). Euroopa Nõukogu konventsioon naistevastase ja koduvägivalla ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta. Istanbuli Konventsioon. Kasutatud 15.11.2021, <https://rm.coe.int/1680464e70>

Firestone, W. A. (1987). Meaning in Method: The Rethoric of Quantitive and Qualitive Research. *Educational Researcher*, 16(7), 16-21.

Fox, J. (2016). The Dark Side of Social Networking Sites in Romantic Relationships. B. K. Wiederhold, G. Riva, P. Cipresso (toim), *The psychology of social networking: Communication, presence, identity and relationships in online communities* (lk 78-86). Berliin: De Gruyter.

Geberth, V. J. (1992). Stalkers. *Law and Order*, 40(10), 138-143.

Hardaker, C. (2010). Trolling in asynchronous computer-mediated communication: From user discussions to academic definitions. *Journal of Politeness Research*, 6(2), 215-242. doi:10.1515/jplr.2010.011

Hayes, B. E., Kopp, P. M. (2021). Factors Associated with Stalking Duration Among a Nationally Representative Sample: Results from the 2010 National Intimate Partner and Sexual Violence Survey. *Violence Against Women*. doi: 10.1177/10778012211060863

Hellmann, D. F., Kliem, S. (2015). The prevalence of stalking: Current data from a German victim survey. *European Journal of Criminology*, 12(6), 700-718. doi:10.1177/1477370815587769

Hirtenlehner, H., Starzer, B., Weber, C. (2012). A differential phenomenology of stalking: Using latent class analysis to identify different types of stalking victimization. *International Review of Victimology*, 18(3), 207-227. doi:10.1177/0269758012446984

Hwang, W. C. (2016). *Culturally Adapting Psychotherapy for Asian Heritage Populations*. Claremont: Academic Press.

James, D. V., Farnham, F. (2003). Stalking and Serious Violence. *The journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 31(4), 432-439.

Justiitsministeerium. Kriminaalpoliitika. Kasutatud 03.12.2021, <https://www.kriminaalpoliitika.ee/>

Kahu, K. (2017). *Ahistava jälitamise kriminaliseerimine Eestis – kuriteokoosseisu erakordsusest ja sellega seotud probleemistikast*. Magistritöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond.

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas: Kvalitatiivne sisuanalüüs. Kasutatud 13.01.2022, <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Karistusseadustik (28.04.2022). Riigi Teataja I. Kasutatud 17.05.2022, <https://www.riigiteataja.ee/akt/184411?leiaKehtiv>

Laherand, M-L. (2010). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Sulesepp

Lee, K. (2019). *Ahistava jälitamise süüteo koosseisu tõlgendamine ja kohtupraktika analüüs*. Magistritöö. Tartu Ülikool, õigusteaduskond.

Logan, T. K., Shannon, L., Cole, J., Walker, R. (2006). The impact of differential patterns of physical violence and stalking on mental health and help-seeking among women with protective orders. *Violence Against Women*, 12(9), 866-886. doi:10.1177/1077801206292679

Logan, T. K., Walker, R. (2009). Partner stalking: Psychological dominance or “business as usual”? *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(3), 247-270. doi:10.1177/1524838009334461

Løkkegaard, S. S., Hansen, N. B., Wolf, N. M., Elklit, A. (2019). When Daddy Stalks Mommy: Experiences of Intimate Partner Stalking and Involvement of Social and Legal Authorities When Stalker and Victim Have Children Together. *Violence against women*, 25(14), 1759-1777. doi:10.1177/1077801219826738

MacKenzie, R. D., Mullen, P. E., Ogloff, J. R., McEwan, T. E., James, D. V. (2008). Parental bonding and adult attachment styles in different types of stalker. *Journal of Forensic Sciences*, 53(6), 1443–1449. doi:10.1111/j.1556-4029.2008.00869.x

Maple, C., Short, E., Brown, K. (2011). *Cyberstalking in the United Kingdom: an analysis of the ECHO pilot*. University of Bedfordshire: National Centre for Cyberstalking Research

Markham, A. (2011). Fabrication as Ethical Practice. Qualitative Inquiry in Ambiguous Internet Contexts. *Information, Communication & Society*, 15(3), 334-353. doi:10.1080/1369118X.2011.641993

McEwan, T. E., Mullen, P. E., MacKenzie, R. (2009). A Study of the Predictors of Persistence in Stalking Situations. *Law and Human Behavior*, 33(2), 149-158.

McFarlane, J., Campbell, J., Wilt, S., Sachs, C., Ulrich, Y., Xu, X. (1999). Stalking and intimate partner femicide. *Homicide Studies*, 3(4), 300-316. doi:10.1177/1088767999003004003

Meloy, J. R. (1999). Stalking: An old behaviour, a new crime. *Psychiatric Clinics of North America*, 22(1), 85–99. doi:10.1016/S0193-953X(05)70061-7

Miller, S. L., Smolter, N. L. (2011). “Paper abuse”: When all else fails, batterers use procedural stalking. *Violence Against Women*, 17(5), 637-650. doi:10.1177/1077801211407290

Mohandie, K., Meloy, J. R., McGowan, M. G., Williams, J. (2006). The RECON typology of stalking: reliability and validity based upon a large sample of North American stalkers. *Journal of Forensic Sciences*, 51(1), 147-155. doi: 10.1111/j.1556-4029.2005.00030.x.

Mullen, P., Pathé, M., Purcell, R., Stuart, G. W. (1999). Study of stalkers. *American Journal of Psychiatry*, 156(8), 1244 - 1249.

Nijdam-Jones, A., Rosenfeld, B., Gerbrandij, J., Quick, E., Galietta, M. (2018). Psychopathology of stalking offenders: Examining the clinical, demographic, and stalking characteristics of a community-based sample. *Criminal Justice and Behavior*, 45(5), 712–731. doi:10.1177/0093854818760643

Nobles, M. R., Reyns, B. W., Fox, K. A., Fisher, B. S. (2014). Protection against pursuit: A conceptual and empirical comparison of cyberstalking and stalking victimization among a national sample. *Justice Quarterly*, 31(6), 986-1014. doi:10.1080/07418825.2012.723030

Ohvriabi koduleht. (i.a). Perevägivald ja lähisuhtevägivald. Kasutatud 17.05.2022, <https://www.palunabi.ee/perevagivald-ja-lahisuhtevagivald>

Pathé, M., Mullen, P. E. (1997). The impact of stalkers on their victims. *The British Journal of Psychiatry*, 170, 12-17. doi:10.1192/bjp.170.1.12

Post, M., Haymes, L., Storey, K., Loughrey, T., Campbell, C. (2014). Understanding Stalking Behaviors by Individuals with Autism Spectrum Disorders and Recommended Prevention Strategies for School Settings. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 44, 2698-2706.

Reyns, B. W., Henson, B., Fisher B. S. (2012). Stalking in the twilight zone: extent of cyberstalking victimization and offending among college students. *Deviant Behavior*, 33(1), 1-25. doi: 10.1080/01639625.2010.538364

Roberts, K. (2005). Women's Experience of Violence During Stalking by Former Romantic Partners: Factors Predictive of Stalking Violence. *Violence Against Women*, 11(1), 89-114. doi: 10.1177/1077801204271096

Scott, E. (2021). Avoidance Coping and Why It Creates Additional Stress. Kasutatud 31.03.2022, <https://www.verywellmind.com/avoidance-coping-and-stress-4137836>

Smith, S. G., Basile, K. C., Kresnow, M. (2022). *The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2016/2017 Report on Stalking*. Atlanta, Georgia: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease control and Prevention.

Sootak, J., Pikamäe, P. (2021). § 157³, kommentaarid 4.1.-5. *Karistusseadustik. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura

Spitzberg, B. H., Cupach, W. R. (2007). The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12(1), 64-86. doi:10.1016/j.avb.2006.05.001

Stalking Prevention, Awareness, and Resource Center. (i.a.). Stalking & Intimate Partner Violence: Fact Sheet. Kasutatud 13.04.2022, <https://www.stalkingawareness.org/wp-content/uploads/2018/11/Stalking-IPV-Fact-Sheet.pdf>

Strömpl, J. (2004). Kvalitatiivsete meetodite kasutamise võimalustest sotsiaaltöö uurimisel. *Sotsiaaltöö*, 2, 36-38.

Tartu Ülikool. (i.a.). Teadustöö alused: Paradigmad sotsiaalteadustes. Kasutatud 17.01.2022, https://sisu.ut.ee/teadustoo_alused/paradigmad-sotsiaalteadustes

Tjaden, P., Thoennes, N. (1998). *Stalking in America: Findings From the National Violence Against Women Survey*. Washington, DC: U.S. Department of Justice.

Tuulik, M.E. (2017). Ahistavast jälitamisest ja seksuaalsest ahistamisest said süüteod. – *Justiitsministeeriumi uudised*, 15. juuli 2017. Kasutatud 06.10.2021, <https://www.just.ee/et/uudised/ahistav-jalitamine-muutub-eraldi-kuriteoks>

van der Aa, S. (2017). New Trends in the Criminalization of Stalking in the EU Member States. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 24, 315-333. doi:10.1007/s10610-017-9359-9

Virkus, S. (2010). Juhtumiuuringud. Tallinna Ülikool. Kasutatud 20.01.2022, <https://www.tlu.ee/~sirvir/Infootsingu%20teooria/Infokaitumise,%20info%20hankimise%20ja%20%20otsingu%20ning%20infopadevuse%20uurimise%20meetodid/juhtumiuuringud.html>

Wheatley, R., Winder, B., Kuss, D. J. (2020a). “It’s so Hard to Get Out of that Bubble”. A Phenomenological Analysis with Men Who Have Stalked. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, 21(3), 249-282. doi:10.1080/24732850.2020.1855385

Wheatley, R., Winder, B., Kuss, D. J. (2020b). What are the features of psychopathology for men who commit stalking offences? A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 55. doi: 10.1016/j.avb.2020.101461

Wolf, N. M., Løkkegaard, S. S., Elklit, A. (2018). Psychological Distress and Attachment Insecurity of Stalked Mothers. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(13-14). 6487-6511. doi: 10.1177/0886260518819883

World Health Organization. (2021). Violence against women. Kasutatud 10.10.2021, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Worsley, J. D., Wheatcroft, J. M., Short, E., Corcoran, R. (2017). Victims' Voices: Understanding the Emotional Impact of Cyberstalking and Individuals' Coping Responses. *SAGE Open*, 7(2). doi:10.1177/2158244017710292

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Lisa 1. Andmete tabel

Autori märkus: Käesolevalt on esitletud kokkuvõttev tabel kogutud andmetest.

Tegu/Teod	Suhe toimepanija ja kannatanu(te) vahel	Karistuse määramine	Kestus päevades
Füüsiline vägivald: jälitaja võttis endaga lähisuhtes olnud isikul selja tagant käega ümber kaela kinni ja pigistas seda; tõukas kannatanu trepikoja uksest sisse; surus kannatanu vastu seinu ja pigistas kaelast öeldes, et hävitab ja tapab ta võõraste kätega. Varasem väärkohtlemine. Jälitamine: ilmus kutsumata kannatanu trepikoja juurde ja korteri ukse taha, ootas kannatanut spordiklubi juures ja istus tema autosse, tuli kannatanu maja juurde, kus viimane pesi avatud välisust, jälitaja pani oma jalgratta ukse vahele ja hakkas kannatanut tõukama ja hoidis teda kinni, sõitis kannatanu maja juurest jalgrattaga mööda karjades, et viimane on lurjus.	Endine partner	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	138
Varasemalt kehaline väärkohtlemine. Helistas erinevatelt numbritelt ja saatis sõnumeid, e-kirju, sõimas agressiivselt, kahtlustas naist petmises, ähvardas naise lähedasi, ilmus kannatanute elukoha ja töökoha juurde ning viibis seal tunde järjest, käis ümber maja, sisenes trepikotta, koputas korteriuksele, viskas kividega aknaid, elukoha juures viibides ähvardas tapmisega, lõhkus maja juurde pargitud väimehe auto esiklaasi.	Endine partner (+naise tütar, tütre elukaaslane)	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	582
Järjepidevalt ohvriga kontakti otsimine, jälgides teda ja sekkudes tahte vastaselt eraellu. Jälitaja ilmus mitmeid kordi ohvri elupaika, helistas korduvalt ning numbri blokeerimisel saatis e-kirju, lisaks solvamise, karjumine, tahtevastaselt alandamine ja hirmutamine.	Endine abikaasa	§ 157-3 lg 1 § 331-2	159

Korduvalt ja järjepidevalt kontakti otsimine, jälgis ohvrit (käis järjepidevalt asutustes, mis olid ohvriga seotud või mis omasid tema elu- või asukoha kohta teavet, nt võttis ühendust lastekaitse spetsialistiga, küsitles lapse treenerit) ja sekkus tahte vastaselt eraellu (jättis elukoha juurde lilled ja kirja). Lisaks läks jälitamise episoodide ajal ristmikul seisnud ohvri auto ette, tungis kallale ja üritas telefoni ära võtta, ähvardas kannatanut, lõhkus parklas seisvat ohvri autot. Enne jälitava käitumise algust füüsiline vägivald ohvri suhtes: käega löömine, ohvri töökoha juures kätega ümbert kinni haaramine ning käega suu kinni surumine, mis tekitas füüsilist valu.	Abikaasa	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2, 3 § 331-2	204
Järjepidevalt ohvriga kontakti otsimine, jälgides teda ja saates järjepidevalt smse.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	57
www.rate.ee veebikeskkonnas korduvalt kontakti otsimine - kuu aja jooksul umbes 99 sõnumit, milles ähvardab ohvrit tapmise, tükeldamise, piinamise ja vägistamisega. Eesmärgiks ohvri oluliselt häirimine ja hirmutamine, ohver tundis reaalselt hirmu oma elu ja tervise pärast.	Võõras isik	§ 157-3 lg 1 § 120 lg 1	33
Otsis korduvalt ning järjepidevalt häirival viisil kontakti ohvriga, sekkus kannatanu tahte vastaselt tema eraellu, tekitas sellega hirmutunnet ja vaimset pinget. Ilmus töö juurde ja nõudis kokkusaamist, helistas korduvalt, kirjutas Messengeris ja e-maili teel.		§ 157-3 lg 1	330
Otsis korduvalt ja järjepidevalt kontakti, jälgis ja muul viisil sekkus ohvri tahte vastaselt viimase eraellu eesmärgiga ohvrit hirmutada, alandada ja muul viisil oluliselt häirida. Saatis erinevatelt meiliaadressidelt ohvri aadressile kirju, meeme, fotosi, linke helistas ning saatis smse, viibis samal ajal ohvriga samas kohas ning kõnetas vastu ohvri tahtmist.		§ 157-3 lg 1	1117
Järjepidev smside saatmine, helistamine töötelefonile ja isiklikule telefonile (ka salastatud numbrilt), järjepidev e-kirjade saatmine. Enamus smsid, kirjad ja sõnumid solvavad, süüdistavad ja eraelu ning tööd segavad. Elukoha juures viibimine, avalikus kohas tülitamine, sõimates, ähvardades ja solvates. Lisaks endisele elukaaslasele üritab järjepidevalt kontakti otsida ka ühise pojaga (smsid, e-kirjad, helistamine), halvustades, süüdistades ja solvates last. Lisaks tungis ohvrite tahte vastaselt nende elumajja, ähvardas endist elukaaslast tervisekahjustuste tekitamisega (varem on ka ohvrit füüsiliselt rünnanud).	Endine elukaaslane ja ühine laps	§ 157-3 § 266 lg 2 p 1 § 120 lg 1 § 331-2	361

Otsis korduvalt ja järjepidevalt ohvriga kontakti, saates talle sõnumeid, paberkirju ja e-kirju ning käis ohvri elukohas teda otsimas. Kahe kuu jooksul saatis kolmelt erinevalt numbrilt kokku üle 700 sõnumi. Tegevus oli äärmiselt intensiivse iseloomuga, telefonikõnede ja kirjade sisu oli ohvri jaoks solvav ja mõnitav ning mõningatel kordadel sisaldas ka ähvardusi.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi “õilsad armunu isiku eesmärgid”	§ 157-3	510
Helistas ohvrile korduvalt, saatis häiriva sisuga pilte, videofaile ja sõnumeid. Otsis kannatanuga kontakti, jälitas avalikes kohtades ja ohvri elukoha juures, võttis ühendust häirekeskusega, et kontrollitaks ohvri tervislikku seisundit ja ühise lapse turvalisust. Käitus agressiivselt, solvas ja nõudis ohvri uue kaaslasega kohtumist. Lisaks tungis ohvri korterisse ehitustellingute abil ja lõhkus sisenemiseks rõduukse.	Endine partner	§ 157-3 § 266 lg 2 p 1 (§ 199 lg 2 p 4 – § 25 lg 2 § 209 lg 2 p 1 § 349 § 423-1)	10
Helistas rohkem kui 4000 korral kasutades erinevaid telefoninumbreid, ning saatis üle 2400 sõnumi, mis sisult ropud, ähvardavad ja solvavad. Positsioneeris ohvri asukohta ja seejärel jälitas teda.		§ 157-3 lg 1	245
Tekkinud konflikti tõttu lõi ohvrile haamriga pähe, rindkeresse, selga ning teistesse piirkondadesse, hiljem saatis korduvalt ropu, solvava, ähvardava ja häiriva sisuga smse. Veel kuuetele ohvrile saatis ropu, solvava, ähvardava ja häiriva sisuga smse.	Äripartnerid	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 1 § 331-2	214
Ühel kannatanul haaras kaelast kinni, kägistas tugevalt ja püüdis üles tõsta, ähvardas korduvalt tapmisega, Teisele kannatanule helistas korduvalt ja järjepidevalt, kõnede sisu ähvardav (tapmine ja kehaline väärkohtlemine), alandav ja häiriv Kolmandale kannatanule helistas ja saatis solvava ning alandava sisuga korduvalt sõnumeid, ähvardas kinni siduda ja põlema panna.		§ 157-3 lg 1 § 120 lg 1 § 121 lg 2 p 2	8
Erinevatelt telefoninumbritelt ohvrile korduvalt sõnumite saatmine.		§ 157-3 lg 1	115

Otsis korduvalt kontakti kannatanu tahtevastaselt, pidevalt helistades ja erinevatelt numbritelt sõnumeid saates. Viibis ohvri töökoha juures ja järgnes talle koju, viibis kaubanduskeskuse juures, sest teadis, et ohver käib seal trennis, viibis süstemaatiliselt ohvri puhkekoha lähistel. Viibides koos poes jälitaja ei eemaldunud ohvrast, nagu ta oleks lähenemiskeelu järgi pidanud tegema.		§ 157-3 lg 1 § 331-2	290
Kasutas ligi 200 erinevat telefoninumbrit, et mitu korda päevas kannatanule helistada, saatis ähvardustega sõnumeid, ootas töökoha juures, tõi ohvrile tööle lilli ja maiustusele, jättis taksojuhtidele raha ohvri tulevasteks taksosõitudeks.	Endine elukaaslane	157-3 lõige 1	731
Saatis 40lt erinevalt telefoninumbrit sõnumeid, saatis e-kirju, ähvardas avaldada ohvrit kahjustavat infot, pani Facebooki gruppi ohvri kohta halvustava teate. Saades lähenemiskeelu, hakkas otsima kontakti ohvri endise elukaaslasega, kellele saatis ohvri kohta infot ja küsis tema tegevuste kohta. Otsis kontakte ohvri tuttavatega.	Endine elukaaslane	157-3, lg 1	730
Otsis kontakti alaealisega läbi erinevate sotsiaalmeediakanalite, püüdis teda kallutada endaga suhtlema.		157-3 lg 1	22
Saatis sõnumeid, milles avaldas armastust, ähvardas kasutada vägivalda nii ohvri kui ka kolmandate isikute suhtes.	Endine partner	157-3 lg 1	365
Korduvalt häiris kannatanut sellega, et ilmus tema elukoha juurde, kolistas akende taga ning sõimas valju häälega. Samuti varasem samalaadne rikkumine, mille eest on ka karistada saanud.		157-3 lg 1	1
Helistas ning saatis korduvalt sõnumeid, suur osa neist sisaldas solvanguid ja sõimu ohvri või tema laste kohta. Jälgis ohvrit tema elukoha juures ning tänaval, jälitas ning sõimas ohvrit mitmel korral tänaval kõrvaliste isikute juuresolekul. Lõhkus ohvri ukse taga ja nõudis sisse laskmist, lähenes söögikohas ja nõudis kokku saamist.		157-3 lg 1 331-2	393
Lõi elumaja trepikojas oma endist elukaaslast rusikaga põse piirkonda. Otsis järjepidevalt kontakti, saatis alandava ja ähvardava sisuga sõnumeid. Sisenes elumaja trepikotta ja lõi jalaga ohvri korteri ust ja lõhkus ukselangi. Kahe ja poole kuu jooksul helistas ligi 5000 korda, saatis lisaks ka sõnumeid. Võttis endise elukaaslase kodust talle ohvrile kuulunud erinevaid ehteid ja kasuka, varaline kahju ligi 2000 eurot.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1 § 331-2 § 121 lg 2 199 lg 2 p 9	107

Ohvri ning tema vanaema ja vennaga kontakti otsimine läbi kõnede ja sõnumite, saatis vanaemale ähvardusi. Korduvalt ohvrile helistamine, saatis sõnumeid ja e-kirju. Lisaks saatis ohvriga seotud inimestele alandava sisuga kirju ja sõnumeid, lõi varikontosi facebooki, et ohvri kohta alandavaid postitusi teha. Ohvri vennale ja ta töökaaslasele saatis ohvri kohta alandava sisuga sõnumeid ja temast alasti pilte. Lisaks ähvardas endise elukaaslase eakat vanaema vägistamise, tapmise ja tükeldamisega. Ähvardas ka endise elukaaslase venda, et kahjustab ta autot ja tekitab tervisekahjustusi	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1 § 120 lg 1	364
Võttis ohvri teadmata ja loata tema kodust pangakaardi, millega võttis välja korduvalt sularaha; võttis ohvri teadmata tema korterist tema sularaha; saatis häiriva sisuga smse ja e-kirju, helistas korduvalt, lähenes avalikes kohtades ja ohvri elukohas, logis ohvri facebooki kontosse, kus tegi profiilil muudatusi ja saatis sõnumeid ohvri tuttavatele, ilmus ohvri töökohta, järgnes talle; ilmus elukohta ning pidas ta füüsiliselt kinni; loopis kividega aknasse, kui kannatanu fonole ei vastanud	Endine elukaaslane	§ 199 lg 1 § 213 lg 1 § 157-3 lg 1	167
Ähvardas endist elukaaslast telefoni teel, et lööb ta pea lõhki ja lööb ta maha. Helistas ja saatis korduvalt sõnumeid, tuli ohvri tuttava juurde, kus ohver parasjagu viibis, ilmus ohvri elukohta ning kutsus teda maja ette.		§ 157-3 lg 1 § 120 lg 1	5
Helistas pidevalt, käis korduvalt öhtul ja öösel ohvri elukoha juures, kolistas uste ja akende taga, loopis kivikestega aknaid, karjus inetusi ja nõudis sisse laskmist. Tegi kolmel korral vaevaljakutse häirekeskusesse, paludes ohvrile kutsuda politseid, sest ohver olevat purjus ja ohtlik. Samuti takistas ohvril korterist lahkumise, lukustades korteriukse, peites võtme ning võttes talt telefoni. Tekkinud tüli käigus lõi ohvrit rusikaga näkku.		§ 121 lg 2 p 3 § 157-3 lg 1 § 136 lg 1	58
Korduvalt helistas ja saatis sõnumeid, ligi 7000 smsi, osa neist häiriva sisuga ja solvavad.	Endine abikaasa, ühise lapse ema	§ 157-3 lg 1	1203
Korduvad häirivad sõnumid ja kõned. Lubas rehvid läbi lõigata ja hiljem olid ohvri auto rehvid poltidega läbi torgatud. Lõi katki ohvri auto tagumise akna, mil ohver autos viibis ja soovis lahkuda.		§ 157-3 lg 1,	89

Saatis hulga sõnumeid, milles tahab suhte taastamist aga samas ei soovi naist enam kunagi tagasi, samuti solvas ja ähvardas. Võttis ühendust ohvri töökaaslasega ning rääkis talle, et ohver ei luba jälitajal lapsega kokku saada ning et ohver on oma töös ebapädev. Helistas tööandjale, kellele teatas, et ohvri töö on ebapädev, halvustas ohvrit ja nimetas teda ebastabiilseks. Saatis ohvri töökoha direktorile kirja, et ohver on töökohas ohtlik. Saatis linnavalitsuse sotsiaalosakonna töötajatele e-kirja, et ohver ei ole vaimselt terve. Esitas ohvri suhtes kaks kuriteoteadet: ohver olevat teda facebookis laimanud ning ta olevat toime pannud rikkumisi xx oü-s. Halvustas ohvrit tuttavate, sõprade, töökaaslaste ja -andjate ees.	Endine elukaaslane, ühise lapse ema	§ 157-3 lg 1	257
Saatis korduvalt sõnumeid, paberkirju, e-kirju ning käis ohvri elukohas teda otsimas. Sõnumid olid äärmiselt intensiivse iseloomuga, sisult solvavad, mõnitavad ja ähvardavad. „Kui sa vastik hoor veel ühe korra mentidele mu peale kaebad, siis ma muutun füüsiliseks. Saada see teade ka teistele edasi. Ja nüüd tagasi [REDACTED] munni imema!”	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi	§ 157-3 lg 1	850
Helistas ja saatis korduvalt sõnumeid, ähvardas tappa ja tervisekahjustusi tekitada. Lõi ohvrit rusikaga näkku, tungis kallale ka ühisele pojale, keda viskas kiviga rindkeresse.	Endine elukaaslane, kolme lapse ema	§ 157-3 lg 1 § 120 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	60
Saatis korduvalt hirmutava, alandava ja solvava sisuga sõnumeid, ähvardas elu kallale kippuda.		§ 157-3 lg 1	60
Surus kannatanu vastu maja seina ja hammustas ninast, võttis kannatanu alalõuast kinni ja pigistas seda. Rikkus lähenemiskeeldu. Järgnes jalgrattaga ohvrile, patsutas tagumikule, lähenes ohvrile ta maja ees, katsus rindu ja pani käe jalge vahele. Takistas trepikotta siseneda, kohtus juhuslikult välikohvikus, hakkas võõraste kuuldes sõimama, samal päeval ootas jälitaja kannatanut tema kodu trepikoja ees, katsus jalgevahelt ja rindade pealt, tõstis kleidi üles, et näha, kas kannatanul on aluspüksid jalas, katsus musitas ja kallistas tahte vastaselt. Jälitas naist ja tee peal patsutas käega tagumikule, suudles tahte vastaselt, järgnes rattaga tänaval, järgnes enda autoga kannatanu autole, viibis lasteaia juures autos ja jälgis ohvrit kui too läks oma lapsele järele.	Endine partner	§ 157-3 lg 1 § 331-2 § 121 lg 2 p 2,3	126

Sõitis korduvalt mööda ohvri aiast, viis ära koera, peatus aia taga, viskas kaks korda katki maja alumise korruse akna, ühel korral maja teise korruse akna. Helistas kannatanule antud ajavahemikus kokku ligi 7500 korral.		§ 157-3 lg 1 § 331-2	244
Erinevatelt numbritelt korduvad soovimatud telefonikõned, alandavad ja solvavad sõnumid ja e-kirjad. Ähvardas kannatanut, käis poes järel ja küsis sünnipäevapeol käimise kohta selgitust, võttis kannatanul käega lõuast ja ähvardas "maha lüüa".	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	108
Saatis üle 800 sõnumi, mis sisult alandavad ja häirivad, ebasüüdsad ja alavääristavad. Kahe ja poole nädala vältel viibis kannatanu elukoha lähedal vähemalt kahel korral nädalas, kui ohver läks tööle ja kui tuli töölt. Jälgis, kui kannatanu väljus töökoha hoonest ja järgis teda jalgrattal, kannatanu sõitis autoga.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi	§ 157-3 lg 1	1115
Järgnes kannatanule: läks restorani, kus ohver viibis, järgnes kannatanu autole, läks meelelahutuskohale, kus kannatanu viibis, järgnes kannatanule kaupluses, tõukas klubis.	Endine partner	§ 157-3 lg 1 § 331-2 § 121 lg 1	183
Jälitas ahistatavat: Kannatanu tähistas oma sünnipäeva, jälitaja sõitis sel päeval ja öösel maja juures, kuigi tal polnud sinna asja, sest laps pidi olema jälitajaga. Jälitas kannatanut, kui too kodust väljus ja lapse lasteada viis, samal päeval sõitis veel mitu korda kannatanust mööda. Andis lapse emale üle ja siis jälitas neid tund aega, ka teistel päevadel, kui laps on emaga, siis jälitab neid. Kannatanu jalutas lapse ja sõbrannaga, jälitaja sõitis mööda, hiljem istus põõsastes ja jälgis neid. Jälitaja võttis ühendust kannatanu tööandjaga, öeldes, et naisel on koroonaviirus, mis ei vastanud tõe. Samuti on kirjutanud jälitaja keeleinspektsiooni, et ohver ei valda riigikeelt. Käis kannatanu töö juures ning ütles talle roppusi ja solvavaid, alandavaid väljendeid. Hiljem passis ohvri töökoha lähedal ja jälgis teda.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	91

Seisis tualettruumi ukse ees ja ei lasknud kannatanul wc-st väljuda, sest soovis temaga rääkida. Tuli tänava nurgal kannatanu juurde ja nõudis kannatanu ainuhooldusõiguses olevat last näha, keeldus lahkumast. Jälitas kannatanut kaubanduskeskusest kuni tema majani ning hiljem jälgis maja juures, kannatanu ei julgenud lapsega koju minna. Soovis kannatanu maja juures kontakti luua, lisaks üritas kaubanduskeskuses korduvalt kontakti luua ja lilli anda. Koolis ootas kannatanut ning soovis tahte vastaselt kontakti luua. Lõi käe ja rusikaga korduvalt vastu selga ja jalga, kägistas; lõi rusikaga näkku, surus kaelast hoides näoga vastu patja; võttis selja tagant käega ümber kaela haardesse; lükkas selja tagant voodi peale, võttis kaelast käega ja kägistas, lõi rusikaga kõhtu ja vastu reit.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	32
2018-2019 sügis kasutas elukaaslase suhtes füüsilist vägivalda - kõrist haaramine ja selle käigus seina najal püsti tõstmises, käe selja taha väänamistes; 2020 takistas kannatanul koju minemast, lükkas teda jõuga vastu seina nii, et kannatanu tundis valu; takistas tööle minemast, haaras ühe käega käsivarrest ja teise käega õlast, kui kannatanu keeldus kaasa minemast siis jälitaja väänas selle peale ohvrit käerandmest, mille tulemusena pidi over valust peaaegu põlvitama kuni juhuslik mööduja vaatevälja ilmus. Hiljem helistas kannatanu enda telefoniga, mida nähes jälitaja karjus talle ähvardades kannatanut ja ta sõbra "ära tampida". Suhte lõpust alates jälitas kolm nädalat, passis järjepidevalt kannatanu elumaja ligidal ning jälgis eemalt.	Endine partner	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3 § 120 lg 1	18
Käis kannatanu maja juures, ähvardas füüsilise vägivalla kasutamisega ja nõudis võlgnevuse tasumist, hirmutas ehitusnoaga torkamisega. Käis kannatanu maja juures ja viskas kiviga akna katki. Helistas korduvalt kannatanu vennale, nõudes kannatanu telefoninumbrit, ähvardas, et kui vend ei korralda kannatanu ja jälitaja vahel kohtumist, siis tekivad tal ja tema perekonnal probleemid. Tungis kannatanule kallale ja lõi teda lahtise käega näkku, võttis käega kannatanu kaela enda haardesse ja pigistas kokku.		§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 3	16
Otsis kontakti erinevate sidevahendite kaudu, saates alandava ja hirmutekitava sisuga sõnumeid, lisaks helistas erinevatelt numbritelt ja ilmus korduvalt kannatanu elukoha juurde.		§ 157-3 lg 1	73
Viibis järjepidevalt kannatanu töö- ja elukoha juures, helistas korduvalt. Saatis Instagramis privaatsõnumeid, saatis Facebooki kaudu kannatanu tööandjale sõnumeid, et kannatanuga kontakti saada, jättis kannatanu töökohta kirju, lilli ja teisi esemeid. Tegi oma Facebooki lehele kannatanu kohta postituse.	Endine elukaaslane	§ 157-3	184

Saatis korduvalt telefoniga sõnumeid.		§ 157-3 lg 1	80
Pöördus kannatanu kolleegide poole, et uurida, kas kannatanu töötab seal. Läks töökoha juurde, et läbi akna vaadata, kus kannatanu on ja näitas žestikuleerides, et viimane helistaks talle. Käis korduvalt kannatanu elukohas, viskas õhtul kivikesi aknasse ja palus läbi akna žestidega näidates temale helistada. Helistas ja saatis korduvalt smse, ootas kannatanut bussipeatusees et temaga rääkida, ootas bussipeatuses ning uuris kus on naise uus elukoht.	ühise lapse ema	§ 157-3 lg 1 § 331-2	42
Saatis korduvalt sõnumeid, väljendas armastust ning armuvalu mis tekkinud ühepoolsete tunnete tõttu. Solvas kannatanut sõimates teda elukaks ja litaks, ning ähvardas, et kannatanu elus läheb edaspidi kõik väga halvasti. Ilmus korduvalt kannatanu elukoha ja töökoha juurde.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi	§ 157-3 lg 1	153
Lõi elukaaslast jalaga vastu pahkluud ja sülitas talle kolm korda näkku. Ähvardas elukaaslast tervisekahjustuste tekitamisega, lähenes talle teda sõimates, sülitas kannatanule mitu korda näkku ja tegi mitu ähvardavat liigutust kannatanu suhtes. Ahistas elukaaslast saates järjepidevalt sõnumeid, filmis kannatanut tema kodu ees, levitas antud pilte ja videoid sotsiaalmeedias, pildistas korduvalt kannatanut läbi akna.	Elukaaslane	§ 157-3 lg 1 § 120 lg 1 § 121 lg 2 p 2	16
Pidevalt jälgimine ja hirmutamine, helistamine, sõnumite saatmine. Korduvalt omavoliliselt kannatanu koduõuele ning aiaga piiratud terrassile sisenemine, ühel korral sisenes kannatanu magamistuppa ilma valdaja loata. Ähvardas kõik kannatanu maja aknad sisse lüüa ning hiljem lõi katki magamistoa akna ja klaasukse. Saatis sõnumi sisuga "kallis, maga hästi, milline imeline öö tuleb" olles samal ööl aknad katki lõõnud. Viskas katki kannatanu elutoa akna.	Endine partner, kes lõpetas suhte	§ 157-3 lg 1	4
Pidevalt sõnumite saatmine ja helistamine, ilmus kannatanu töö ja elukohta.		§ 157-3 lg 1	591

Läks konflikti käigus kannatanule kallale, haaras käega kõrist ja pigistas, lõi kaks korda rusikaga vastu lõuga, väänas ja pigistas randmetest ning tõukas jõuga. Haaras kannatanust kätega kinni ja raputas tugevalt. Konflikti käigus läks kannatanule kallale, haaras käega kõrist ja pigistas, lõi kaks korda rusikaga vastu lõuga, väänas ja pigistas kätest ja lõi mitmel korral. Läks kannatanule kallale, keda lõi jalaga nii, et kannatanu kukkus vastu seina. Haaras käega kõrist ja pigistas, lõi kaks korda rusikaga vastu lõuga, hoidis kinni, väänas ja pigistas jõuga kannatanut kätest, üritades teda pikali voodisse suruda. Ähvardas kannatanut tapmisega, öeldes, et "sind leitakse siit tiigist" Saatis ise teises riigis viibides kannatanule korduvalt armastava, vabandava, nõudliku, tungiva, süüdistava, ähvardava alatooni ja sisuga sõnumit ja häälkõne. Ilmus kannatanu töökohta kui kannatanu oli graafikujärgselt töö, jälgides kannatanu käitumist ja tegevust. Pressis kannatanult välja 5000 eur, käskides kannatanul istuda laua äärde ja kirjutada võlakiri sisuga, et kannatanu on mehele võlgu ning siis võlakiri allkirjastada. Hiljem nõudis raha maksmist.	Endine partner	§ 121 lg 2 p 2, 3 § 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 214 lg 1	33
Ilmus korduvalt kannatanu aia taha ja kannatanu töökohta, sõitis kannatanule autoga järgi.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	516
Pigistas tugevasti kannatanut käest, kägistas, lükkas vastu uksepiita, kui kannatanu palus välja kolida siis ähvardas korteri põlema panna ja tõmbas diivanil istunud kannatanut jalgadest nii, et ta kukkus diivanilt maha ja lõi ära oma kuklal Lõi kannatanut lahtise käega vastu põske, lükkas kannatanut elutoas vastu riulit, mille tagajärjel kukkus seljaga vastu riulit, lõi kannatanut korduvalt. Lõi korduvalt vastu magamistoa lukustatud ust, kuhu oli kannatanu tema eest varjunud ning ähvardas korduvalt. Saatis korduvalt sõnumeid, mis olid häirivad ning sõnumites lubas minna kannatanu töö ja elukohta. Saatis pildi kannatanu majast, et näidata, et ta on maja ees.	Elukaaslane	§ 121 lg 2 p 2, 3 § 120 lg 1 § 157-3 lg 1	42
Saatis alandavaid ja häirivaid smse, viibis pidevalt kannatanu elukoha juures ja vaatas akendest sise või sisenen ette teatamata kinnistule. Lõi korduvalt vastu aknaid, järgnes kannatanule keldrisse karjudes ja ropendades. Järgnes koju kõndivale kannatanule ropendades ja karjudes. Sisenen kannatanu kinnistule ning lõi korra käega.	Endine elukaaslane	§ 121 lg 2 p 2 § 157-3 lg 1	470

Lasi esimesele kannatanule pipragaasi näkku ning lõi teda sampusepudeliga kuklasse. Ähvardas esimest ja teist kannatanut füüsilise vägivallaga. Helistas korduvalt teisele kannatanule mitukümmend korda päevas ning saatis solvavaid ja hirmutavaid sõnumeid.	Ühiste laste ema, naise elukaaslane	§ 121 lg 2 p 3 § 120 lg 1 § 157-3 lg 1	470
Helistas ja ähvardas kannatanut tappa, tema maja põlema panna ja lõhkuda kannatanu sõiduauto. Saatis häiriva sisuga smse, saatis pildi suguelunditest, helistas korduvalt, kui kannatanu andis teada, et teda tuleb rahule jätta.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1	64
Korduv helistamine ja sõnumite saatmine, helistamine kannatanu töökoha numbrile, skype's ja e-kirja teel ühendust võtmine. Kannatanu töökohta ilmumine, kolmandate isikute kaudu kannatanu jälgimine ja talle läbi kolmandate isikute ähvardavate sõnumite sisu edastamine.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	30
Teiste ees tänaval karjumine või kannatanut nähes roppuste karjumine. Kannatanu kõndis kodu poole jälitaja aknast möödudes ning jälitaja karjus talle aknast roppusi. Jälgis, kui ohver läks tööle ja ähvardas teda. Laimas ja hirmutas oma sotsiaameedia kontodel, nimetas kannatanut narkomaaniks, prostituudiks ja c-hepatiidi kandjaks, mistõttu pidi kannatanu arstliku kontrolliga tutvavatele tõestama, et on tegelikult terve. Saatis roppe ja hirmutavaid sõnumeid, milles sõimas kannatanut, kommenteeris tema suhteid ja suguelu, nõudis numbrilokkeeringu lõpetamist ja temaga suhtluse jätkamist. Lubas, et kannatanule saabub kahju ja et ei jäta teda kunagi rahule, tüütab ka kannatanu peret seni, kui viimane jälitajaga rääkima hakkab.	Endine partner	§ 157-3 lg 1	499
Lõi küüned kannatanu küünarvarde, võttis jõuga kannatanu käest kinni ning pigistas tugevasti, küünistas kannatanu kätt. Saatis erinevatelt telefoninumbritelt ja muude suhtluskanalite kaudu korduvalt häirivaid sõnumeid, helistas enda ja teiste erinevate telefoninumbrite kaudu, tegi pangakontolt kannatanule ülekandeid, pannes selgituseks häiriva sisuga sõnumeid. Käis kolmel korral kannatanu elukohas, kriipis ja rikkus kannatanu autot.	Endine partner	§ 121 lg 2 p 3 § 157-3 lg 1	85

Käis korduvalt kannatanu elukohas, helistas pidevalt, ilmus järjepidevalt lasteaia juurde, kui kannatanu nende ühist last lasteaeda viis. Ilmus korduvalt ja järjepidevalt kannatanu elukohta, ilmus korduvalt kannatanu sõidukite juurde erinevates asukohtades, esitades ettekäändeks, et soovib lapsega suhelda. Varasemalt lähenemiskeeld, mida rikkus üritades kontakti leida ning ilmudes kannatanu elukohta. Rikub lapse ülalpidamise kohustust, hoidub igakuise elatusraha maksmisest.	Endine elukaaslane, ühise lapse ema	§ 157-3 lg 1 § 331-2 § 169	187
Saatis e-kirju, helistas, saatis sõnumeid, sõitis autoga kannatanu töökoha läheduses, sõitis kannatanu lapse lasteaia juures aeglaselt kui kannatanu lapsele järgi läks, et kannatanu teda märkaks. Sõitis bussipeatusesse, kus kannatanu pärast tööd ootas, kutsus autosse, kui kannatanu polnud nõus läks ise välja rääkima, pildistas ja filmis kannatanut, Rikkus varem sätestatud lähenemiskeeldu.		§ 157-3 lg 1 § 331-2	53
Läks abikaasa tütre elukohta kus viibis ka kannatanu, lõhkus ukse taga ning paludes lahkuda ei teinud seda, lõhkus kannatanu auto kojamehe. Saatis kannatanu tütrele sõnumi, kus lubab õppetunni anda. Viis kannatanu elukohta potililled, käis korduvalt kannatanu töökohas, käis kannatanu tütre akna taga, saatis korduvalt e-maile.	Lahutust sooviv abikaasa	§ 157-3 lg 1	25
Ähvardas vanglas tekkinud uute sõpradega, kes kannavad karistust relvakuriteo eest. Ähvardas kaks korda sõnumi teel tapmisega. Tülitas järjepidevalt tööolnud kannatanut, palus endaga kenam olla ja palus kannatanut endale naiseks või ta koduabiliseks, saatis sõnumeid.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1	2
Telefonikõned, sõnumid, facebooki sõnumid. Ähvardanud füüsilise vägivalla kasutamise, tapmise ja vara hävitamisega. Jälgis kannatanu viibimist tema elukohas ja töökohas. Saatis pildi gps-seadmest, mis näitas kannatanu asukohta ning hiljem leidis kannatanu samasuguse seadme enda auto küljest.	Endine elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1	112

Pärast ajutise lähenemiskeelu taotlust otsis korduvalt visuaalset ja verbaalset kontakti, luurates kannatanut. Jälitas ratta seljas olles, saatis facebookis vabanduste, armastusavaldustega ning endise silmarõõmu uue kaaslase kohta käivaid solvava sisuga sõnumeid. Helistas korduvalt ja järjepidevalt, jättis auto peeglile kilekoti meeste kosmeetikatoodetega koos kirjaga. Ähvardas kannatanut tapmisega, sest kannatanu võttis jälitajalt mehe. Lõi käekoti ja rusikatega kannatanut, ähvardas tapmisega.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi, teise ohvrina ka ohvri uus elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 121 lg 1	400
Lõi kannatanut mitu korda kätega vastu pead, haaras ja sikutas juustest. Lõi kannatanut käega parema rinna piirkonda ja alakõhtu. Helistas korduvalt, saatis erinevaid alandavaid sõnumeid.	Endine elukaaslane	§ 121 lg 2 p 3 § 157-3 lg 1	282
Ähvardas kannatanut tapmisega, nõudes telefoni teel agressiivsel toonil, et kannatanu temaga välja rääkima tuleks. Kannatanu kutsus politsei, mille peale mees ära jooksis, tagasi tulles hakkas uuesti räuskama ning peksis kannatanu autot ja rebis sellelt küljepeegli. Rääkis relva ostmisest, millega ähvardas kannatanut tappa. Korduv helistamine ja sõnumite saatmine, mille sisu naist alandav, hirmutav ja ähvardav ning vahepeal vaheldub armastusavaldustega. Kui kõnelele kannatanu ei vasta, ilmub jälitaja kannatanu töökohta ning karjub kannatanu peale. Sõidab kannatanul järgi ja pidevalt kannatanu elukoha vahetusläheduses. Ei teinud välja ajutisest lähenemiskeelust, mis pandi peale kriminaalmenetluse ajaks.	Endine elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1	159
Ähvardas mitu korda kannatanut tapmisega. Loopis munadega kannatanu korteri aknaid. Lubas lõhkuda kannatanu auto ja korteri aknad, saatis ähvardavaid sõnumeid, pärast mida lõhkuski mõned korteri aknad. Saatis korduvalt sõnumeid erinevatelt platvormidelt; pani üles töökuulutuse, märkides kontaktisikuks kannatanu numbri. Tegi vaevaljakutse häirekeskusesse, öeldes, et ta tappis kannatanu.	Endine elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1	372
Helistas ja saatis sõnumeid, kasutades ebatsensuurseid väljendeid ja ähvardusi. Ähvardas kannatanut tapmisega, käskides selleks kannatanul valmis panna nööri.	Endine elukaaslane, pärast lahkuminekut	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1	85

Helistas korduvalt nii enda kui ka tundmatutelt numbritelt ning saatis järjepidevalt sõnumeid, milles kasutas tihti sõna "'kättemaks" ja mille sisu sisaldas tapmisähvardust. Külastas kannatanut töö ja elukohas.	Endine partner	§ 157-3 lg 1	88
Pani labakäe kannatanu rindkerele ja surus ta voodile selili asendisse pikali ning hoidis niimoodi tugevalt rindkerele surudes kannatanut pikali umbes kaks minutit. Haaras kannatanu säärest kahe käega ja pigistas, väänas jalga väljapoole ja hakkas kannatanut voodist välja tirima. Haaras kannatanul tugevasti käega õlavarrest ja pigistas, väänas käe selja taha. Ähvardas kannatanut tapmisega, tervisekahjustuste tekitamisega ja vara hävitamisega. Saatis häirivaid sõnumeid ja helistas korduvalt, e-mailid, sõitis korduvalt autoga kannatanu elukohast mööda.	Endine elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	219
Otsis kontakti kannatanu elukohas, helistas erinevatelt telefoninumbritelt ja saatis sõnumeid. Saatis sotsiaalmeedias ähvardava sisuga sõnumeid, helistas erinevatelt numbritelt hädaabisse, viidates kannatanu ema elukoha aadressile.		§ 157-3 lg 1	144
Lõi korduvalt ohvrit kõhtu ja rusikaga näkku, tiris juustest ja lõi teda vastu seinu. Samuti lõi samal ajal samas kohas korduvalt oma poega jalaga keha piirkonda ja rusikaga näkku, tiris juustest ja lõi teda vastu seinu. Läks kannatanuga kokkusaamist nõudma, lärmas ja keeldus lahkumast, jälitas kannatanut kõndides tema järel, minnes koos kannatanuga linnaliini bussipeatusesse ja bussile ning takistas kannatanut õiges peatuses väljumast. Läks kannatanu töökohta eesmärgiga vestelda, kui kannatanu ei soovinud siis hakkas kannatanu peale karjuma, hiljem pärast töölt lahkumist jälitas kannatanut, muutus agressiivseks ja haaras kätest kinni, võttis ära kannatanult telefoni, et ta ei saaks politseisse helistada, käis korduvalt kannatanu töökohas.	Abikaasa, kellega enam koos ei elanud pärast vägivalda	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2	25
Korduv helistamine, e-kirjad ning korduvalt elu ja töökoha juurde ilmumine. Jättis kannatanu rõdule roose ja kirju, saatis sõnumeid kannatanu töökaaslasele, naabrile, õele ja emale.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	38

Sisenes omavoliliselt kannatanu eluruumi, avades ukse võtmega, mille oli kannatanu tahte vastaselt leidnud elektrikapist. Helistas ja saatis korduvalt sõnumeid nii telefoni kui Messengeri teel, sisu solvav, süüdistav ja häiriv. Ootas kannatanut viimase kodu juures, jälitas autoga mööda küla, helistades samal ajal korduvalt kannatanule. Ilmus kannatanu uue elukaaslase elukohta, peksis ust, karjus ja märatses.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1 § 266 lg 2 p 1	60
Lõi korduvalt kannatanut vastu keha ja jalga, haaras jõuliselt kannatanul käest ja hakkas kätt jõuliselt väänama. Üritas korduvalt siseneda kannatanu korterisse, kui teda sisse ei lastud hakkas trepikojas karjuma. Jälitas, helistas iga päev korduvalt. Ähvardas kannatanut tapmisega, seejärel viskas kääridega. Ähvardas korduvalt tapmisega.	Endine elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	243
Helistas kümneid kordi nii päeval kui öösel, saadab häiriva ja ebatsensuurse sisuga sõnumeid, jälitab kannatanut kui viimane kodust lahkub. Kui kannatanu rääkis õues telefoniga, läks tema juurde ja tõmbas alla kannatanu jalas olnud bikiinipüksid. Sisenes kannatanu magamistuppa, tõmbas teki pealt ja kannatanu seljas oleva öösärgi üles. Sisenes kannatanu koju, lõi katki sulepadjad, lõhkus muusikakeskuse ja akende kärbsevõrkude kinnitused, üritas korduvalt siseneda ja siseneski kannatanu koju. Haaras kätega kannatanu käsivartest ja pigistas neid, pigistas kannatanut õlgadest, haaras kannatanust kinni ja lükkas vastu seina, tõukas kahe käega jõuga kannatanu vastu seina, ähvardas tapmisega.	Endineabikaasa	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	82
Ilmus kutsumata ja ootamatult kannatanu elukohta, helistas ja saatis solvava ja ähvardava sisuga smse ähvardades tapmisega. Lähenemiskeelu rikkumine.		§ 157-3 lg 1 § 331-2	136

Pidev helistamine ning kuna kannatanu ei võtnud telefoni vastu siis ilmus naise töökohta šokolaadi ja lilledega ja püüdis teenindamise ajal suhet taastada. Kõned ebameeldivad, solvava ja uut suhet luniva sisuga. Käis korduvalt naise töökohas, solvas avalikult naist kauba pakkimise ajal ja nimetas sõiduki margi, millega naine sõidab, mis oli kannatanu jaoks hirmutav, sest ta oli hiljuti autot vahetanud. Viis naise töökohta kommikarbi, kui naine oli puhkusel, ilmus naise elukohta.	Tuttav Kuu aega pärast suhtluse lõpetamise soovi avaldamist hakkas jälitaja töö juures käima alandamas	§ 157-3 lg 1	189
Korduv kontakti otsimine läbi erinevate sotsiaalmeediakanalite, sõnumite, e-kirjade ja helistamise.		§ 157-3 lg 1	130
Ilmus naise trenni, sõitis koos temaga kannatanu elukoha juurde, püüdis takistada naist majja sisenemast tõugates naist. Ilmus joobes olekus naise töökohta, nõudis laenu tagasi, pärast ohvri oma kontorist lahkumist luuras teda tänaval. Luuras kannatanu elukoha juures kui naine autoga koju jõudis. Ilmus korduvalt kannatanu elukoha juurde. Saatis segase sõnumi.	Endine partner	§ 157-3	39
Saatis järjepidevalt ja korduvalt kannatanu kodusele aadressile lihtkirju, lisaks helistas kannatanu isiklikule numbrile ja töönumbrile. Kui kannatanu blokeeris jälitaja telefoninumbri, hakkas ta saatma läbi kolmandate osapoolte kannatanule sõnumeid.	Endine elukaaslane	§ 157-3 lg 1	123
Tekitas kannatanule füüsilist valu ja kehavigastusi. Käis korduvalt kannatanu korteri juures, seisis korteri akende all, koputas aknaklaasidele, karjus akna all, ootas kannatanut viimase elukoha juures, piilus akendest sisse.	Endine abikaasa	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	408
Naabrite omavahelisest tülist alguse saanud rüseluse käigus tõmbas tahtlikult maja välisukse kinni nii, et kannatanu ranne jäi välisukse vahele. Helistab, saadab sõnumeid ja tülitab kannatanu perekonda.	Endine abikaasa	§ 157-3 lg 1 § 121 lg 1	123
Lõi käega vastu kannatanu põske, mille tulemusel kukkus kannatanu peaga vastu asfaldi, hiljem samal päeval lõi lahtise käega mitmel korral näkku, seejärel viskas kannatanut tassiga, lükkas ta voodile pikali ja lõi käega mitmel korral näkku.	Endine elukaaslane, ühise	§ 157-3 lg 1 § 266 lg 2 p 1	319

Tungis korduvalt sisse kannatanu eluruumi, kord rõduukse ära lõhkudes. Helistamine, sõnumite saatmine, kannatanu perekonna tülitamine.	lapse ema	§ 121 lg 2 p 2,3	
Saatis kirju häbistava ja solvava sisuga, mis segasid kannatanu eraelu ja tööd.		§ 157-3 lg 1	228
Lükkas esimese ohvri seljapiirkonda kahe käega tugevalt, haaras teise ohvri kaelast ja kägistas, samal ajal surudes kannatanut wc potile põrandale, haaras teise ohvri käel asuvast käekellast ja tõmbas jõuga käelt ära. Ähvardas esimest ohvrit, et kui too peaks vannitoast välja tulema, siis ohver pekstakse vaeseomaks ja ta jääb verelompi lamama. Ähvardas veel mitmel korral kannatanut peksmisega ja auto rikkumisega. Ähvardas teist ohvrit peale füüsilist rünnet surnuks peksmisega mitmel korral. Otsis korduvalt kontakti esimese ohvrigatele telefoni ja emaili teel, ilmus kannatanu elukohta. Helistas ja saatis sõnumeid korduvalt teisele ohvrile ja ilmus ta elukohta.		§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2,3	37
Jälgis kuidas kannatanu tööle ja töölt koju läks ning sõitis talle järele		§ 157-3 lg 1	45
Kontrollis korduvalt kannatanu tegemisi, helistas kannatanule ja ta tuttavatele. Saatis kannatanule ja tema emale ning tuttavatele kannatatut halvustavaid ja alandavaid sõnumeid (nimetas kannatanut litsiks, kommenteeris tema suhteid ja suguelu, halvustas ohvrit inimese ja vanemana).	Endine abikaasa	§ 157-3 lg 1	126
Otsis intensiivselt kontakti telefoni ja emaili teel, ilmus kannatanu töökohta. Jälitaja tegi remonditöid kannatanu jaoks, tunnistaja sõnul siis armus naisesse.	Kannatanu+tema tütar	§ 157-3 lg 1	62
Segase ja ähvardava sisuga sõnumid, nõudes kokkusaamisi ja ilmudes kutsumata kannatanu kooli juurde. Lubas kannatanu isa kohta levitada halvustavaid jutte.		§ 157-3 lg 1	113
Korduv helistamine ja sõnumite saatmine, Facebooki kaudu häiriva sisuga sõnumite saatmine, kannatanu kodu juures luuramine. Komplimendid ja armastuseavaldused vahelduvad vulgaarsuste ja solvangutega.	Ohver pakkus jälitajale romantilist huvi	§ 157-3 lg 1	269

Pidev helistamine ähvardades ennast või kannatanu lähikondlasi tappa. Pani iha.ee veebiportaali kannatanu nimelt kuulutuse, justkui müüks viimane seksi. Pani põlema kannatanu liisitud sõiduauto. Hiljem pani põlema kannatanu kasutuses olnud sõiduauto. Saatis vanglast kannatanule kaks ähvarduskirja, milles lubab hävitada kannatanu vara ja kannatanu tappa.		§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 203 lg1	671
Haaras kinni kannatanu lõua ja kaela piirkonnast ja kallutas pead hooga taha. Ühel korral läks pea vastu maja akna klaasi, lõi lahtiste kätega kõrvade piirkorda. Ütles ähvardades kannatanule, et ta polegi tapmise eest veel vangis olnud. Helistas korduvalt, käis kannatanu elukohas, saatis e-maile.	Endine elukaaslane	§ 120 lg 1 § 157-3 lg 1 § 121 lg 2 p 2	31

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mirjam Vaher

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Ahistav jälitamine Eestis, mille juhendaja on Simone Eelmaa, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mirjam Vaher

24.05.2022